

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2013-2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jiří Třeštík

Islamistický terorismus jako bezpečnostní hrozba

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce: Doc. Ing. Štefan Danics Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2013-2016

BACHELOR THESIS

Jiří Třeščík

Islamist terrorism as a security threat

Prague 2016

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Doc. Ing. Štefan Danics Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

Jiří Třeštík

Poděkování

Za pomoc při zpracování této bakalářské práce a za pomoc při hledání odpovídající literatury bych chtěl poděkovat vedoucímu své práce panu Doc. Ing. Štefanu Danicsovi Ph.D.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá islamistickým terorismem, který je dnes hlavně pro Evropu velmi aktuální téma a to především díky nestabilitě v Libyi, Sýrii a Iráku, kde vznikají nové teroristické organizace, které jsou díky geografické blízkosti schopny vážně ohrozit bezpečnostní situaci v Evropě. Cílem bakalářské práce je vymezení definice islamistického terorismu a jeho charakteristika, analýza minulých a aktuálních projevů terorismu a dále přiblížení protiteroristické politiky České republiky a Evropské unie. Hlavní použitá metoda výzkumu je obsahová analýza odborné literatury a bezpečnostních dokumentů demokratických států.

Klíčová slova

Afghánistán, Al-Káida, džihád, Evropská unie, Irák, Islámský stát, korán, sebevražedný atentátník, Spojené státy americké, Sýrie, Usáma bin Ládín.

Annotation

The bachelor thesis is about Islamic terrorism, which is a very hot topic today for Europe, especially due to instability in Libya, Syria and Iraq where new terrorist organizations have emerged that are, due to the geographical proximity, able to seriously threaten the security situation in Europe. The aim of this thesis is the specification of the definition of Islamic terrorism, its characteristics, analysis of the past and current manifestations of terrorism, and a closer look on the counter-terrorism policy of the Czech Republic and the European Union. The main method used for the research is the content analysis of expert literature and security-related documents of democratic states.

Key words

Afghanistan, Al-Qaeda, European Union, Iraq, Islamic State, jihad, Koran, Osama bin Laden, suicide bomber, Syria, United States of America

OBSAH

ÚVOD	8
1 DEFINICE ISLAMISTICKÉHO TERORISMU	9
2 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI	13
2.1 Vznik státu Izrael.....	14
2.2 Íránská islámská revoluce	27
2.3 Války v Afghánistánu.....	31
2.4 Americká invaze do Iráku	39
3 AL-KÁIDA	42
3.1 Útoky z 11. září 2001	43
3.2 Usáma bin Ládin.....	44
4 ARABSKÉ JARO	46
4.1 Islámský stát	48
5 TERORISMUS V EU	50
5.1 Terorismus v ČR.....	53
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	58-59

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je islamistický terorismus, který se stal nechvalně proslulý po útocích na New York a Washington 11. září 2001. Tento fenomén je ale znám dlouhou dobu hlavně na Blízkém východě, v Asii, Africe, ale i mezi bezpečnostními odborníky. Tito teroristé nepředstavují hrozbu jen pro Evropu nebo Spojené státy americké (USA), ale i pro samotné muslimské země nebo země s velkou muslimskou menšinou, jako je například Rusko. Toto téma je dnes nejaktuálnější bezpečnostní hrozbou pro demokratické země od rozpadu Sovětského svazu, kdy skončilo bipolární rozdělení světa a teroristé se tak stále častěji prosazují v zemích třetího světa.

Zvolené téma jsem si vybral, protože bych chtěl alespoň částečně přispět k pochopení islamistického terorismu, který se stále častěji dotýká především Evropy. Dalším cílem mé práce bylo definování pojmu islamistického terorismu, analýza minulých a současných projevů a objasnění motivace útočníků z historického a současného hlediska. Důležitou součástí mé práce je přiblížení protiteroristické politiky na úrovni Evropské unie (EU) a v České republice (ČR), dále obsahová analýza odborné literatury na toto téma a analýza bezpečnostních dokumentů a výročních zpráv EU a ČR a to především Europolu a bezpečnostních orgánů

Součástí práce je analýza adekvátnosti a funkčnosti bezpečnostních opatření, charakteristika jednotlivých teroristických organizací a jejich nejvyšších představitelů, jejich metody při páchání těch nejhorsších teroristických útoků a poučení z nich. Dále bych chtěl objasnit, jaký má terorismus vliv na civilní obyvatelstvo zasažených států a jak se strach projevuje v ekonomice, v politice a v běžném životě obyvatel. Chtěl bych také analyzovat právě probíhající konflikty na Blízkém východě, v Afghánistánu a v severní Africe, které se staly aktuální po fenoménu, jenž se nazývá „arabské jaro“, kdy byla velká část vládnoucích diktátorů svržena a mnoho lidí věřilo v nástup demokratických vlád, ale tyto země upadly do chaosu a nestability, ze které těží právě radikální islamistické organizace. Hlavním problémem při zpracování této bakalářské práce bylo především velké množství odpovídající literatury, ze které bylo obtížné vybrat adekvátní citace a prameny, jelikož by se do celé práce nevešly.

1 DEFINICE ISLAMISTICKÉHO TERORISMU

Pojem terorismus samozřejmě nesouvisí jen s islámem, ale vyskytoval se a stále ještě vyskytuje i u ostatních náboženství nebo u různých politických či ideologických hnutí po celém světě. „*Terorismus je definován jako jakékoli použití násilí k dosažení politických cílů. Je to jeden z největších problémů, před kterým svět na začátku 21. století stojí. Problém terorismu existuje na několika úrovních, ale v podstatě jej můžeme zjednodušit na fakt, že je téměř nemožné zastavit jednotlivce ze zájmové skupiny, jestliže je připraven zabít na základě náhodnosti*“¹. Islamističtí teroristé se od jiných teroristů odlišují například tím, že častěji provádějí sebevražedné atentáty a jsou tedy ochotní pro svůj cíl zemřít. „*Radikální islám můžeme chápat různě. Od pietistických, puritánských, ultrakonzervativních skupin, které nemají politický charakter (částečně např. některé salafistické skupiny, organizace Tablighi Džamá 'at ad.), až po radikální islamisty, jejichž cílem je přeměna muslimských společností na islámskou teokracii, nejlépe na chalífát. Toho může být dosaženo i násilnou cestou prostřednictvím radikálního džihadismu a používání teroristických metod*“². Problém je, že teokracie je neslučitelná s právem demokratických sekulárních států. Islamisté také nerespektují ostatní náboženství a ateismus.

„*Zmrtvýchvstání náboženství je zřejmě reakcí na tzv. bezduchý materialismus světské kultury. V mnoha případech to vedlo k růstu náboženského fundamentalismu, tj. k návratu k původním náboženským principům, které všeobecně podporovala i víra v doslovnou pravdivost náboženských textů*“³. Tito teroristé těžko snášejí střet moderní západní společnosti s islámem a nabádají k návratu ke kořenům víry. „*V tomto úsilí hrdí dědici prestižního kulturního odkazu selhali hned dvakrát: poprvé, když nedokázali udržet před západní expanzí svou tradiční společnost, a podruhé, když si nedokázali osvojit západní techniku a hodnoty tak, aby se politicky, hospodářsky a vojensky v moderním světě plně prosadily*“⁴. Považují se za pravé muslimy, kteří mají právo společnost napravovat. Záměrně využívají toho, že Korán, svatá kniha islámu, se dá vykládat

¹ PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001, s. 8. ISBN 80-7237-340-4

² ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 89. ISBN 978-80-87029-19-0

³ HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. Praha: Victoria publishing, 1994, s. 155. ISBN 80-85865-10-6

⁴ KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 39. ISBN 80-7021-168-7

různými způsoby a citují jen vybrané pasáže, především ty násilné. Pojem džihád je v jejich pojetí chápán jen jako násilná forma šíření islámu. „Šarí‘a vymezuje čtyři základní typy džihádu. První z nich – džihád srdce (náboženská sebekultivace, konání dobra atd.) – je jako jediný z džihádů označován jako velký džihád. Ostatní jsou tzv. menší džihády: džihád rukou (charitativní a sociální činnost), džihád jazyka (šíření víry mírumilovnou cestou), džihád meče (obrana islámu násilím). Soudobí islámští fundamentalisté vykládají džihád spíše radikálním způsobem“⁵. Dnešní společnost se s pocitem trvalého ohrožení vyrovnává velmi těžce, protože se nejedná klasickou frontovou válku a pocit ohrožení tak může být všudypřítomný a trvalý. „Terorismus je zvláště nebezpečnou zbraní v moderním ohrožení bezpečnosti států, protože používá násilí především a hlavně vůči civilnímu obyvatelstvu s cílem maximálních obětí“⁶.

Na tomto místě musíme zmínit, že oběťmi těchto teroristických činů jsou většinou obyčejní umírnění muslimové, kteří žijí v zemích zasažených terorismem. Z našeho pohledu se zdá, že vysoká míra násilí v těchto muslimských zemích je běžná a proto zůstáváme vůči těmto zprávám apatičtí. Islamističtí radikálové vědí, že v západní společnosti má lidský život větší cenu a proto je bezpečnostní a ekonomická destabilizace mnohem snadnější. Máme tendenci, pokládat teroristy za zločince a nejvíce nás frustruje, že sebevražedný atentátník (mudžáhid) nikdy nebude potrestán, jelikož pro něj je vykonání tohoto útoku za odměnu. „Mudžáhid je arabský termín, který lze přeložit jako bojovník džihádu či svatý válečník. Nejčastěji se tento název používá v souvislosti s afghánskými bojovníky proti sovětské invazi do Afghánistánu v letech 1979-1989. Americký prezident Ronald Reagan mluvil v té době o afghánských mudžáhidínech jako o bojovnících míru ochraňujících principy nezávislosti a svobody, která je základem světové bezpečnosti a stability a jako o morálních ekvivalentech našich otců zakladatelů“⁷. Proti těmto sebevražedným útočníkům se velmi obtížně bojuje, zvláště v dnešním multikulturním světě, protože mnozí radikální muslimové rádi využívají západního systému demokratických hodnot a práva, přestože proti němu bojují.

⁵ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 53. ISBN 978-80-87029-19-0

⁶ SOULEIMANOV, E. et al. *Terorismus – Pokus o porozumění*. 1. vyd. Praha: Slon, 2010, s. 9. ISBN 978-80-7419-038-4

⁷ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 131. ISBN 978-80-87029-19-0

„Muslimské společenství v podstatě věří, že jeho použití síly je posvěceno Alláhem jako nutná odpověď na existenci hříchu ve světě. Současní fundamentalisté vycházení z výkladu džihádu, který vznikl v období středověku. Středověký muslimský právník rozděloval svět do dvou sfér, dar al-Islam (kde platil zákon islámu) a dar al-harb (ostatní země). Džihád je přesně vzato válkou proti nemuslimským zemím. Sunitští fundamentalisté tento výklad přijali k ospravedlnění svých teroristických kampaní v Izraeli, Evropě a Spojených státech amerických. Moderní muslimští teoretici se jím snaží ospravedlnit použití terorismu proti konkurenčním muslimským sektám“⁸. Například ve válce proti druhé konkurenční odnoži islámu, šíitům, kteří tvoří mezi muslimy menšinu. „V šíitském vysvětlení práva použití násilí muslimy se tvrdí, že islám čelí apokalyptické krizi, ohrožující samotnou existenci muslimského společenství“⁹. Toto tvrzení je ale velmi diskutabilní, když uvážíme, že počet muslimských věřících se rozhodně nezmenšuje, spíše naopak.

V Libanonu Írán podporuje šíitskou organizaci Hizballáh, která také často útočí proti Izraeli. Dalším příčinou vzestupu radikálního islámu je bohatá Saudská Arábie, která podporuje šíření wahhábismu. „Wahhábismus (arab. Al wahhábijá) je reformistická a pietistická odnož sunnitského islámu. Následuje učení Muhammada Ibn Abd Al-Wahhába (1703-1792), který žil na území dnešní Saudské Arábie. Wahhábismus usiluje o rigorózní výklad Koránu a o očištění islámu od cizích vlivů a modernizačních snah. V šíitském islámu vidí wahhábismus herezi, stejně jako odsuzuje jakékoliv uctívání hrobů imámů a proroků islámu (mezi něž patří i židovští a někteří křesťanští světcí)“¹⁰. Fakt, že Saudská Arábie je zastáncem wahhábismu, který je tak kritický vůči šíitskému islámu, vyvolává napětí s šíitským Íránem. Tento spor se dnes projevuje v konfliktu v Jemenu, kde na šíitské povstalce otevřeně útočí saudská armáda. Dalším zdrojem radikálních myšlenek je Muslimské bratrstvo. „Muslimské bratrstvo (arab. Al Ichwán al-Muslimín, resp. celým názvem Asociace muslimských bratrů, arab. Džamí'jat al-Ichwán al-Muslimín) je egyptská islamistická organizace založená v r. 1928 Hassanem Al-Banná. V průběhu 20. století se však zradikalizovala a stala se inspirátorem dnešních radikálně islamistických organizací. Základní myšlenkou Muslimského bratrstva se stal návrat

⁸ PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001, s. 361. ISBN 80-7237-340-4

⁹ Tamtéž, s. 362

¹⁰ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 193. ISBN 978-80-87029-19-0

k islámským kořenům a hodnotám a obnovení chalífátu. Pomocí účelově vybraných islámských pojmů se pokoušelo Muslimské bratrstvo odpovědět na různé otázky prostých Egypťanů“¹¹. Velkým nepřítelem islamistických teroristů jsou USA, jelikož se jako supervelmoc nejvíce angažují ve světovém dění a tedy i v muslimských zemích. Pro muslimské radikály jsou Američané hlavní křesťanskou vojenskou silou a z pohledu radikálních islamistů je velmi problematické spojení mezi USA a Izraelem, proto jsou dnes USA společně s Izraelem považovány za nejlegitimnější cíle, na které v minulosti cílilo mnoho islamistických teroristů. „V posledních dvaceti letech začaly být Spojené státy ve zvýšené míře ztotožňovány, a to z větší části oprávněně, s největší silou, která stojí za propagací západních hodnot, západního ekonomického systému a západní populární kultury po celém světě“¹². Velkým problémem je také americké spojení se saudskoarabskou královskou rodinou, což považují mnozí radikální muslimové za zradu, protože na území Saudské Arábie se nacházejí dvě nejsvětější místa islámu. První je Mekka, kde se narodil prorok Mohamed a Medína, kde se nachází jeho hrobka a odkud se islám šířil do celého arabského světa. Islamističtí teroristé usilují o svržení vlád jednotlivých muslimských států, o zrušení národních států a o vytvoření chalífátu, který by sahal od Maroka až po Indonésii a pod kterým by se sjednotili všichni muslimové. Islamisté ale vědí, že běžným způsobem boje nemají šanci uspět, proto se uchylují k terorismu nebo usilují o získání zbraní hromadného ničení. „Zatímco pravděpodobnost (větších) mezistátních ozbrojených konfliktů klesá, terorismus namířený proti civilnímu obyvatelstvu zneprátelené strany se stává pro skupiny jedinou možností, jak (účinně) vzdorovat obrovské přesile státu. Povaha bezpečnostních hrozeb tedy prochází transformací od symetrických směrem k asymetrickým a od státních k nestátním, což se odráží i v náplni vojenských doktrín – tyto změny jsou natolik významné, že se dnes hovoří o vzniku čtvrté generace válčení“¹³.

¹¹ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 133. ISBN 978-80-87029-19-0

¹² CARR, L. *Dějiny terorismu – Kořeny války proti civilistům – Od starověku až po současnost*. 1. vyd. Praha: Práh, 2002, s. 153. ISBN 80-7252-063-6

¹³ SOULEIMANOV, E. et al. *Terorismus – Pokus o porozumění*. 1. vyd. Praha: Slon, 2010, s. 15. ISBN 978-80-7419-038-4

2 HISTORICKÉ SOUVISLOSTI

Z historického hlediska můžeme střet křesťanství a islámu sledovat už od středověku, od dob křížových výprav do Jeruzaléma, protože se zde poprvé střetávala dvě největší náboženství. Zástupci každého z nich věřili, že konají dobro ve jménu svého boha, jinými slovy byl praktikován nábožensky posvěcený teror¹⁴. Zatímco křesťanské výboje postupně ustaly, islámská expanze později pokračovala prostřednictvím Osmanské říše, která expandovala především na Balkánském poloostrově a na vrcholu těchto výbojů byla armáda Osmanské říše poražena až u Vídně. Od této doby začal vliv Osmanské říše upadat a její území se začalo zmenšovat. Pozůstatky této nadvlády na Balkáně můžeme spatřovat dodnes. Etnické a náboženské napětí mezi jednotlivými národy a náboženstvími vyústilo v 90. letech. Po rozpadu tehdejší Jugoslávie propukla občanská válka. Toto napětí, i když ne tak silné, můžeme vidět dodnes.

Islamistický terorismus mohl největšího rozmachu dosáhnout až ve 20. století. A to hlavně díky zvýšené dostupnosti levných a ničivých zbraní, které byly dodávány do těchto nestabilních regionů různými vyspělými státy, které chtěly udržet u moci své spřátelené režimy, prostřednictvím nichž bojovaly proti svým hlavním nepřátelům. V případě pádu těchto režimů a v důsledku různých revolucí nebo korupce se pak tyto zbraně dostaly do rukou různých fundamentalistických skupin, proti kterým se pak boj stal mnohem náročnější a omezila se tím i technologická převaha vyspělých států.

Prvním významným představitelem radikálního islamismu ve 20. století byl egyptský aktivista Sajjíd Kutb, který byl v Káhiře sekulárně vychován a získal zároveň západní vzdělání v USA. Na základě svých zkušeností se stal kritikem západní společnosti. Později se připojil k Muslimskému bratrstvu, které se ale dostalo do konfliktu se sekulárním egyptským režimem Gamala Abdela Násira. V důsledku těchto aktivit byl často vězněn a právě ve vězení sepsal v roce 1964 politicko-náboženské texty nazvané „Milníky“. Ty se staly základem kutbismu, myšlenkového směru, který kritizuje západní styl života, kolonialismus a arabské sekulární režimy. Tyto zjednodušené texty ovlivnily mnoho nespokojených muslimů. V roce 1966 byl popraven¹⁵.

¹⁴ PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001, s. 360. ISBN 80-7237-340-4

¹⁵ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 110. ISBN 978-80-87029-19-0

K rozvoji islamistického terorismu přispělo i několik významných historických událostí. Mezi ty nejvýznamnější patří například vznik státu Izrael, islámská revoluce v Íránu, sovětská invaze do Afghánistánu, války na Kavkazu a americká invaze do Afghánistánu a do Iráku po teroristických útocích z 11. září 2001. V poslední době přispěl k posílení terorismu i souhrn revolucí proti autokratickým režimům v muslimských zemích, který se někdy nazývá „arabské jaro“.

2.1 Vznik státu Izrael

V rámci myšlenkového proudu, který se nazýval sionismus, se objevila myšlenka na vytvoření židovského státu v Palestině. Sionismus vznikl v rámci západního politického myšlení. Můžeme ho také charakterizovat jako moderní židovský nacionalismus nebo také promítnutí evropského nacionalismu do západního židovského prostředí. Jedná se také o reakci na evropský antisemitismus a o snahu potlačit židovské asimilační tendence. Hlavním představitelem byl vídeňský novinář Theodor Herzl (1860-1904). Nicméně své myšlenky většinou převzal od svých předchůdců. Herzlovo klíčové dílo se nazývá „Židovský stát“. V rámci sionismu se později rozvinuly různé proudy, jako byl duchovně - kulturní sionismus, labouristický sionismus, revizionistický sionismus a náboženský sionismus¹⁶.

V roce 1917 vydala britská vláda Balfourovu deklaraci, která vyslovuje podporu Velké Británie myšlence vzniku židovského státu v Palestině, který by neměl porušovat práva arabského obyvatelstva. Tato myšlenka měla mezi britskými politiky velkou podporu, protože Židé v USA podporovali Velkou Británii v boji proti Německu. Dokonce i arabský vůdce v období první světové války, šaríf Husajn, se nestavěl odmítavě k myšlence návratu Židů do Palestiny¹⁷.

Ale mezi arabským a židovským společenstvím v Palestině panovala a panuje všeobecná nedůvěra, která vyústila koncem 20. let v otevřené násilí a teroristické útoky. S přílivem židovských uprchlíků, kteří po nástupu Hitlera k moci uprchli z Evropy do Palestiny, pak toto napětí ještě zesílilo. Britové, kteří území Palestiny ovládali, nedokázali

¹⁶ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 170 - 171. ISBN 978-80-87029-19-0

¹⁷ HERZOG, CH. *Arabsko – izraelské války – Válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 12. ISBN 978-80-7106-954-6

tomuto napětí a terorismu mezi oběma tábory zabránit, proto začali cvičit a vyzbrojovat židovské bezpečnostní síly a k Arabům se obrátili zády¹⁸.

Z našeho pohledu se často zdá, že násilností se dopouštěli pouze palestínští radikálové vůči Židům, nicméně protipalestinských akcí se zúčastňovala sionistická milice zvaná Hagana. Byla založena v roce 1920, když začaly v britském mandátu Palestina první vážné arabsko – sionistické nepokoje. Jednalo se spíše o obranu milici, nicméně podílela se také na odvetných a útočných operacích hlavně v době arabské revoluce v letech 1936 – 1939. Z politického hlediska byla spjata s labouristickými sionisty. V rámci Hagany byly v roce 1941 vytvořeny elitní jednotky Palmach, které začaly po roce 1945 bojovat proti Britům. Po vzniku Izraele se Hagana změnila na izraelskou armádu¹⁹.

„Vojenský výcvik, který Britové poskytli Židům koncem 30. let, přispěl k utužení Židů v boji proti Arabům. Je ironií, že právě tyto zocelené židovské jednotky se ve 40. letech obrátily proti Britům“²⁰. Odpovědí na milici Hagana byla milice revizionistických sionistů zvaná Irgun, která byla založena v britském mandátu Palestina v roce 1931 a vymezovala se proti Haganě, která byla labouristická. Irgun byl agresivnější než Hagana. Za duchovního otce je považován sionista Vladimír Žabotinskij. Irgun nejdříve útočil proti Arabům, ale od roku 1939 i proti Britům. Proto také byli někteří bojovníci Irgunu Brity popraveni. Pravděpodobně nejznámější teroristickou akcí byl útok na hotel Král David v Jeruzalémě v roce 1946, při kterém byla zničena část hotelu. V té době v něm sídlila britská mandátní správa. Irgun se také podílel na vyvraždění obyvatel v arabské vesnici Dejr Jásín v roce 1948. Spory mezi Irgunem a Haganou následně vyústily v rozštěpení Irgunu a jeho část se přidala k Haganě. Po dalších incidentech v době první izraelsko – arabské války byl Irgun rozpuštěn. Tyto spory mezi labouristy a revizionisty znamenaly předzvěst budoucího napětí mezi levicí a pravicí a část revizionistů se také později přiklonila k izraelské radikální pravici²¹.

¹⁸ PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001, s. 257. ISBN 80-7237-340-4

¹⁹ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 68 - 69. ISBN 978-80-87029-19-0

²⁰ PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001, s. 265. ISBN 80-7237-340-4

²¹ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 87 - 88. ISBN 978-80-87029-19-0

Britové proto začali sahat k tvrdým protiopatřením a pozatýkali známé velitele Hagany. Problémem bylo, že Velká Británie byla po druhé světové válce vyčerpána ekonomicky a trpěla nedostatkem sil. Z důvodu silného židovského odporu byla britská vláda přesto nucena navýšit počet svých vojenských sil v Palestině, přestože musela řešit poválečnou obnovu své země. Když se rozpadla její koloniální říše, britská vláda si uvědomila, že takovýto rozsáhlý konflikt by vyžadoval zapojení až 100 000 vojáků. Britská vláda se nakonec rozhodla, že se mandátu vzdá a předloží tuto palestinskou otázku Organizaci spojených národů (OSN). Mezitím se konflikt v Palestině dále zhoršoval a byli popravováni jak příslušníci židovského odboje, tak i někteří Britové, kteří byli zajati Irgunem. V srpnu 1947 zadrželi Britové loď Exodus, která přepravovala nelegální přistěhovalce do Palestiny. Přes odpor židovského obyvatelstva je vrátili zpět do Německa, přestože se jednalo o oběti nacistického režimu. Po této události ustanovilo Valné shromáždění OSN zvláštní výbor pro Palestinu, jehož členové po vyslechnutí názorů všech zúčastněných stran vypracovali návrh na rozdělení Palestiny na židovský a arabský stát. Československo tehdy zastupoval diplomat Karel Lisický. Jeruzalém měl ale zůstat pod správou Poručenské rady OSN. Dne 29. listopadu 1947 se uskutečnilo hlasování a rozdělení Palestiny bylo na Valném shromáždění OSN odsouhlaseno velkou většinou. Pro hlasovalo i Československo. Židovské obyvatelstvo výsledek samozřejmě přivítalo, ale arabské státy se rozhodly zničit židovský stát hned v zárodku. Následovala izraelská válka za nezávislost²².

Po oficiálním vyhlášení nezávislosti státu Izrael začala válka, při které musela nově vzniklá izraelská armáda bojovat proti armádám Sýrie, Libanonu a Egypta a to i částečně pomocí zbraní dodaných Československem. Jeruzalém byl obléhán malou zajordánskou armádou, která se nazývala Arabská legie. Velel jí britský generál John Glubb. V květnu byla dobytá východní část Jeruzaléma, nazývaná Staré neboli Arabské město. Ale na většině území Palestiny izraelská armáda koncem roku 1948 vítězila a kontrolovala asi o 30 procent větší území, než bylo Izraeli určeno OSN. Když byla válka příměřím v roce 1949 ukončena, Izrael ovládal 77 procent původní Palestiny, i když mu původní plán přiznával jen 57 procent. Když se Izrael zmocnil měst a vesnic, začali vojáci vyhánět arabské vesničany, a proto se někteří začali uchýlovat k teroristickým metodám.

²² HERZOG, CH. *Arabsko – izraelské války – Válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 13 - 14. ISBN 978-80-7106-954-6

Byli náhodně unášeni a mučeni Židé. Během války a po ní bylo spácháno tisíce individuálních teroristických útoků. Během těchto násilností byl židovskými radikály zavražděn vyjednaváč OSN a příslušník švédské královské rodiny hrabě Folke Bernadotte²³.

Po prohrané válce s Izraelem se začaly stupňovat neshody v arabských státech, které vyústily v násilí a terorismus. Palestina byla rozdělená, Západní břeh obsadilo Zajordánsko a pásmo Gazy obsadil Egypt. Každý arabský stát měl své vlastní záměry, které byly odlišné od palestinských záměrů, což byl také jeden z hlavních důvodů arabské porážky, kterou někteří arabští historici nazývají „zkázou“. Za těchto okolností začal hrát důležitou roli nacionalismus, modernismus a fundamentalismus. Následně vzniklo palestinské hnutí odporu, které bylo složené především z palestinských uprchlíků, studentů a vzdělaných občanů. Hlavně v 70. letech podnikalo toto hnutí mnoho teroristických činů. O vzestup této organizace se zasloužilo hnutí Fatah a jeho představitel Jásir Arafat²⁴.

Fatah byl založen v roce 1959 jako palestinská nacionalistická, sekulární a politická organizace, která nejdříve nebyla součástí Organizace pro osvobození Palestiny (OOP). Když se k ní ale v roce 1968 Fatah připojil, stal se její nejvýraznější organizací. Nejznámějším představitelem byl Jásir Arafat, který Fatah vedl několik desetiletí. Členové Fatahu byli umírnění islamisté, sekulární Palestinci a dokonce i palestínští křesťané. Fatah provedl mnoho teroristických útoků a nejdříve byl velmi radikální, postupně ale přešel spíše k diplomacii a byl více pragmatický. Své akce podnikal nejdříve z Jordánska, následně z Libanonu a vedení se poté přesunulo do Tuniska. Kvůli svému pozdějšímu pragmatismu se dostal do sporu s radikálnější organizací Hamás. Později se politici Fatahu stali významnou součástí izraelsko – palestinských mírových rozhovorů. Po smrti Arafata v roce 2004 propukly v rámci Fatahu další spory a novým předsedou se stal Mahmúd Abbás. Poté se vyostřil konflikt mezi Fatahem a Hamásem a po vyhraných volbách v roce 2006 Hamás fakticky ovládl pásmo Gazy a Fatah si udržel kontrolu pouze na Západním břehu²⁵.

²³ PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001, s. 275. ISBN 80-7237-340-4

²⁴ Tamtéž, s. 276

²⁵ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 59 - 60. ISBN 978-80-87029-19-0

Fatah se sice přihlásil ke konzervativním islámským hodnotám, ale zároveň projevoval respekt k západním technologiím. Inspirací mu bylo hlavně v 50. letech Muslimské bratrstvo, jelikož byl Jásir Arafat jeho členem při studiích v Káhiře, než byl vypovězen z Egypta prezidentem Násirem. Materiální i organizační podpory se Fatahu dostalo také od různých levicových, radikálních a nacionalistických Arabů. Například od alžírské Národní osvobozené fronty, která v roce 1962 vyhrála boj za nezávislost proti Francouzům nebo od syrské strany Baas, která se v roce 1963 dostala k moci²⁶.

Teroristická organizace Hamás je dnes nejznámější palestinskou islamistickou organizací a známé jsou především jeho teroristické útoky. Hamás se také angažuje v charitativní pomoci Palestincům, ale zároveň terorizuje Izrael. Civilní část Hamásu se opět inspiruje Muslimským bratrstvem. I když se snaží pomáhat chudým Palestincům, problematické by mohlo být, že Hamás provozuje vlastní školy, kde může docházet k ovlivňování dětí radikálními myšlenkami. Hamás je také považován ve srovnání s Fatahem za méně zkorumpovaný, a proto je oblíbený u chudých Palestinců především v pásmu Gazy. Ozbrojené křídlo Hamásu provedlo bezpočet teroristických útoků proti Izraelcům. A to jak proti ozbrojeným složkám, tak proti civilistům. Proto se dostal na seznam teroristických organizací USA, Kanady, EU i dalších zemí. Hamás měl dokonce v začátcích tichou podporu Izraele, jelikož Izraelci doufali, že by v Hamásu mihly převládnout prospěšné aktivity a stal by se tak soupeřem OOP. Exilová sídla měl Hamás také ve Virginii v USA a v Londýně. V Hamásu ale po první intifádě převládly protiizraelské nálady. Od jeho založení v 80. letech do roku 2004 byl za duchovního otce považován Ahmad Jásín. Ale mnoho vedoucích představitelů Hamásu bylo zneškodněno Izraelci. Jásira Arafata hnutí Hamás i přes výhrady respektovalo. Po jeho smrti Hamás zvítězil v komunálních a následně v roce 2006 i v parlamentních volbách a to pod vedením Ismáíla Haníji, který po sporech s Fatahem začal sestavovat vládu. Následně mezinárodní společenství omezilo pomoc Palestincům, což často vede k další frustraci a radikalizaci Palestinců. Rozpory mezi Hámásem a Fatahem vyústily v konflikty, které měly znaky občanské války. Po těchto konfliktech se Hamás chopil moci v pásmu Gazy, zatímco Fatah ovládl Západní břeh²⁷.

²⁶ PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001, s. 277 - 278. ISBN 80-7237-340-4

²⁷ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 69 - 70. ISBN 978-80-87029-19-0

Arabové se i přes porážku z izraelské války za nezávislost nechtěli smířit s existencí suverénního státu Izrael. Mírové smlouvy uzavřeny nebyly a pohraniční konflikty s arabskými sousedy nabývaly na intenzitě. A to i po podepsání příměří v roce 1949. K těmto pohraničním konfliktům a přeпадům se navíc přidaly ještě ekonomické sankce ze strany arabských zemí. V roce 1954 už bylo evidentní, že přeпады ze strany arabských radikálů nejsou náhodné, ale organizované. Po porážce došlo v mnoha arabských státech ke změnám a nepokojům. V roce 1951 zemřel jordánský král Abdalláh, který chtěl uzavřít s Izraelem mírovou dohodu. Byl zavražděn u mešity al-Aksá v Jeruzalémě agenty Velkého muftího, Hadže Amína Husajního. V Sýrii probíhaly neustálé vojenské přepraty a v Egyptě provedlo přeprat v roce 1952 Hnutí svobodných důstojníků, které vedl Gemál Abd an-Násir. Izrael nejprve vkládal do Násira naděje, ten se ale postupně stal radikálním nacionalistou a chtěl se stát vůdčí postavou arabského světa. Následně se začal ostře vymezovat proti Izraeli. V roce 1955 obdržel Egypt velké množství zbraní z Československa, které už bylo součástí komunistického bloku a Izrael byl v té době nepřítel. Násir to chápal jako velký krok ke zničení Izraele. Tyto československo-sovětské dodávky zajistily Sovětskému svazu prvního velkého spojence na Blízkém východě²⁸.

Právě tyto dodávky zbraní byly jednou z příčin posílení bojeschopnosti různých islamistických skupin. Protože se tyto zbraně prostřednictvím těchto spřátelených režimů dostaly do rukou teroristů. A to buď úmyslně nebo nedůsledností tamních vlád. Toto se ale netýkalo pouze podpory ze strany Sovětského svazu, nýbrž i USA. Jednalo se o nepřímý souboj dvou světových supervelmocí v rámci studené války.

Následně mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy proběhlo několik válek spíše krátkodobého charakteru. Při Suezské krizi Izrael porazil egyptskou armádu na Sinajském poloostrově. To vše ve spolupráci s Brity a Francouzi, kteří měli své zájmy ohledně Suezského průplavu, který Násir znárodnil. Šestidenní válka vypukla v roce 1967 po dalších rozporech. Když Násir uzavřel Tiranskou úžinu pro izraelské lodě, Izrael nejdříve zaútočil letecky a zničil většinu vojenských letadel Egypta, Sýrie a Jordánska. Tyto země měli podporu i od ostatních arabských zemí. Izraelská armáda následně obsadila pásmo Gazy a Sinajský poloostrov. Později Izrael dobyl Golanské výšiny, Západní břeh Jordánu

²⁸ HERZOG, CH. *Arabsko – izraelské války – Válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 137 - 138. ISBN 978-80-7106-954-6

a východní Jeruzalém. Jeruzalém byl prohlášen izraelským věčným městem. Arabské státy v té době nebyly připraveny ani vojensky, ani ekonomicky, ani morálně a ani filozoficky čelit bleskovému úderu, který následoval. Palestinci v této válce sehráli spíše okrajovou roli. Bojovali hlavně v pásnu Gazy a část Palestinců bojovala na Golanských výšinách²⁹.

Opotřebovací válka začala v roce 1967 a trvala až do roku 1970, kdy bylo uzavřeno příměří mezi Egyptem a Izraelem. Nebyla tak rozsáhlá a jednalo se spíše o příhraniční a částečně i přeshraniční konflikty. Egyptské jednotky pronikaly na východní břeh Suezského průplavu a útočily na izraelské hlídky. Pro Izrael byl Sinajský poloostrov důležitý jako nárazníkové pásmo, což se projevilo v roce 1973, když egyptská armáda překročila Suezský průplav³⁰. Izrael se v roce 1973 ubránil, i když na svátek Jom kipur překvapivě zaútočila zároveň egyptská armáda na Sinajském poloostrově a syrská armáda na Golanských výšinách. Izrael zaznamenal citelné ztráty a izraelské zpravodajské služby byly později kritizovány, že včas neodhalily nepřátelské úmysly Egypta a Sýrie.

Izrael se také zúčastnil občanské války v Libanonu, ze kterého vedla OOP útoky proti Izraeli. S Libanem je úzce spjata teroristická organizace Hizballáh. Je to libanonská šíitská politická organizace, která byla založena právě jako reakce na izraelskou invazi v roce 1982. Podporovatelem se stal šíitský Írán, který se Hizballáh snažil inspirovat myšlenkami islámské revoluce z roku 1979. Během 80. a 90. let podnikl mnoho teroristických akcí proti Izraelcům včetně únosů, sebevražedných atentátů a raketových útoků. Podobně jako Hamás v pásnu Gazy, tak i civilní křídlo Hizballáhu provozuje školy, nemocnice a jiné sociální činnosti. V 90. letech se do čela postavil šejch Nasralláh a po volbách v roce 2005 zasedl Hizballáh v libanonském parlamentu, když získal 23 křesel ze 128. V roce 2006 se hnutí ještě více radikalizovalo, když začalo unášet izraelské vojáky a raketami ostřelovat severní Izrael. Následoval konflikt s Izraelem, který trval několik týdnů a byl ukončen za pomoci OSN. Tento konflikt neměl jasného vítěze a Hizballáh spíše posílil. Nachází se na seznamu teroristických organizací USA³¹.

²⁹ PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001, s. 283 - 284. ISBN 80-7237-340-4

³⁰ HERZOG, CH. *Arabsko – izraelské války – Válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 244. ISBN 978-80-7106-954-6

³¹ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 75 - 76. ISBN 978-80-87029-19-0

S izraelsko-palestinským konfliktem souvisí také pojem intifáda. Všeobecně se jedná o jakési povstání, ale nemusí být spojováno jen s Palestinci. První intifáda začala v prosinci 1987 v pásnu Gazy jako protest proti okupaci Izraelem. Násilnosti se přenesly také na Západní břeh a do východního Jeruzaléma. Intifáda byla vyvolána dlouhodobou frustrací Palestinců z okupace a neuznáním požadavků na vlastní státnost. Nenásilnými metodami Palestinců byly stávky, demonstrace a bojkot izraelského zboží. Násilnosti se projevovaly vrháním kamenů nebo zápalných láhví na izraelské vojáky. Výjimečně byly použity lehké střelné zbraně, ale sebevražedné atentáty v té době ještě použity nebyly. Za ukončení bývá považováno podepsání smlouvy z Osla v roce 1993. První intifáda stála život 1162 Palestinců a 160 Izraelců. Navíc upoutala pozornost světových médií. Izraelci někdy postupovali příliš tvrdě, což jim poškodilo pověst ve světě. Dále vzrostla role palestinských žen a došlo k vzestupu organizace Hamás a Palestinský islámský džihád³².

Druhá intifáda vypukla v srpnu 2000 v Jeruzalémě, někdy bývá označována jako intifáda od al-Aksá, kvůli sporu o přístup k této mešitě. Poté se násilnosti rozšířily dále do Izraele a na palestinská území. Byla mnohem více násilná než první intifáda a vyžádala si více životů. Příliš se neví, zda byla spontánní, nebo byla naplánována skupinami palestinských radikálů, či dokonce Jásirem Arafatem. Ten několikrát násilnostmi vyhrožoval. Před druhou intifádou se oběma stranám nepodařilo snížit míru násilí. Také se zdvojnásobil počet židovských osadníků na palestinských územích a mnoho Palestinců rozzlobila korupce ve vládě Jásira Arafata. Při druhé intifádě se nejhorších násilností dopouštěl hlavně Hamás a Palestinský islámský džihád. Jednalo se o sebevražedné atentáty, masakry v autobusech, v kavárnách, v nočních klubech a na Hebrejské univerzitě. Hamás také odpaloval z pásma Gazy jednoduché rakety Kassám vlastní konstrukce, které dopadaly na izraelské území. Útočil také pomocí min a dálkově odpalovaných náloží na izraelské vojáky. Druhá intifáda oficiálně skončila pravděpodobně smrtí Jásira Arafata v roce 2004. Někdy je za konec také považováno příměří, které bylo deklarováno na summitu v Šarm aš-Šajchu v roce 2005³³.

Při těchto povstáních převzali iniciativu Palestinci, kteří žili na okupovaných územích. Značná část těchto Palestinců byla ochotnější ke kompromisu, než exiloví vůdci OOP a byli více schopni respektovat existenci dvou sousedních států, státu Palestina a

³² ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 84 - 85. ISBN 978-80-87029-19-0

³³ Tamtéž, s. 85 - 86

Izrael. Nechtěli bojovat za jakýsi vysněný arabský stát, který by zabíral celé území Palestiny. Proto vedení OOP odhlédlo od názoru palestinských uprchlíků v Libanonu, kteří nechtěli přijmout žádnou dohodu s Izraelem. Izraelci dospěli k závěru, že udržet pořádek na okupovaných územích je nadále neudržitelné bez represivních opatření. Ekonomické, vojenské, sociální a morální náklady ze strany Izraele vzrůstaly. Izraelská veřejnost stále více zastávala názor, že alespoň pásmo Gazy a některá města na Západním břehu Jordánu by měla být předána pod palestinskou samosprávu³⁴.

Útoky palestinských teroristů se neodehrávaly jen na Blízkém východě. Při letních olympijských hrách v Mnichově v roce 1972 povraždilo komando radikální palestinské skupiny Černé září 11 izraelských sportovců. Německá policie se pokusila rukojmí osvobodit, ale neúspěšně. Teroristé všechny povraždili. Při pokusu o osvobození rukojmích zahynulo pět teroristů a jeden německý policista. Jako odvetu nařídila izraelská premiérka Golda Meirová tajné službě Mossad, aby odstranila všechny členy Černého září, kteří měli podíl na atentátu. Operace se jmenovala „Boží hněv“³⁵.

Jelikož se ukázalo, že německá policie není na podobné útoky připravena, byla v roce 1973 vytvořena protiteroristická jednotka GSG 9, která se v roce 1977 zúčastnila operace, při které palestínští radikálové z OOP unesli do Somálska německé letadlo a usilovali o propuštění členů německé radikální levicové organizace Frakce rudé armády. GSG 9 se ale podařilo rukojmí osvobodit. Asistovala také při osvobození čtyř německých turistů, kteří byli uneseni v Egyptě po 11. září 2001. Pozatýkala také mnoho radikálních islamistů přímo v Německu a byla nasazena při operacích v Iráku po invazi v roce 2003. Ze stejného důvodu byla taktéž v roce 1973 založena francouzská protiteroristická jednotka GIGN. Je součástí četnictva a podílela se na velkém množství misí. Například při obsazení Velké mešity v Mekce v roce 1979. Zúčastnila se také operací proti alžírským radikálním skupinám³⁶. Fakt, že tyto jednotky dokázaly být úspěšné i v tak obtížných situacích, jako jsou únosy letadel a osvobozování rukojmích v hustě obydlených oblastech, to vše s minimálními ztrátami na životech, to jen dokazuje jejich důležitost a potřebnost. Proto bychom neměli šetřit na jejich vybavení ani výcviku.

³⁴ PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001, s. 323. ISBN 80-7237-340-4

³⁵ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 122 - 123. ISBN 978-80-87029-19-0

³⁶ Tamtéž, s. 65 - 66

Únosy letadel se staly mezi palestinskými radikály velmi populární. V roce 1976 unesli členové Lidové fronty pro osvobození Palestiny a němečtí radikálové ze skupiny Baader-Meinhofová dopravní letadlo Air France. Letadlo následně přistálo v ugandském Entebbe. Záchrannou operaci provedla izraelská protiteroristická jednotka Sajeret Matkal. Akce byla provedena velmi dobře a ztráty na životech byly minimální. Při akci zemřel člen izraelského komanda Joni Netanjahu, bratr současného izraelského premiéra³⁷. Kdyby plán na záchranu rukojmích selhal, Izraelcům hrozila mezinárodní kritika. Když však teroristé propustili neizraelské rukojmí, nebezpečí pominulo a Izraelci už nebyli pod tlakem jiných vlád. Zvláštností této operace byl postoj ugandského prezidenta Amina, který dokonce podpořil požadavky teroristů. Izraelci tak museli zneškodnit i ugandské strážce letiště³⁸.

Pilířem izraelské bezpečnosti je izraelská armáda, která vznikla jako nástupce Hagany v roce 1948. Zúčastnila se všech izraelsko-palestinských konfliktů a je tak považována za jednu z nejlépe vyzbrojených a vycvičených armád světa. Je schopná zmobilizovat až tři miliony mužů a žen. Vojenská služba je povinná, netýká se však ultraortodoxních Židů a většiny izraelských Arabů, i když v ní slouží také Čerkesové, beduíni a drúzové. Služba pro muže je stanovena na tři roky a pro ženy na dva roky. Izraelská armáda je důležitá z geopolitického hlediska a pro stabilitu a rovnováhu Blízkého východu. I když v boji s terorismem, někdy také pod záminkou boje proti terorismu, používá kontroverzní metody. Jedná se o kazetové bomby, bourání domů rodin palestinských radikálů a hlavně mimosoudní fyzické likvidace. Při těchto akcích několikrát přišli o život i náhodní civilisté, které si Izraelci spletli s teroristy nebo byli zabiti jiným nedopatřením³⁹. Mimosoudní fyzické likvidace byly používány hlavně v období druhé intifády. Například pomocí raket z izraelských vrtulníků, kdy se tato taktika v určitých případech ukázala jako účinná. Právě mimosoudní charakter těchto likvidací je v rozporu s demokratickými principy právního státu. Při těchto útocích často zahynou osoby, které se nacházejí v blízkosti teroristů⁴⁰. Měli bychom si ale také

³⁷ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 145. ISBN 978-80-87029-19-0

³⁸ PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001, s. 304. ISBN 80-7237-340-4

³⁹ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 93. ISBN 978-80-87029-19-0

⁴⁰ Tamtéž, s. 130

uvědomit, že izraelsko-palestinské bojiště je poměrně specifické a boje často probíhají v hustě obydlených oblastech a někteří radikálové se rádi ukrývají v blízkosti tržišť, nemocnic, ale i škol. Někdy jsou z těchto míst odpalovány rakety na Izrael. V těchto případech, týká se to hlavně pásma Gazy, je prakticky nemožné předejít civilním ztrátám, i když Izrael používá poměrně přesně naváděné zbraně. Tyto civilní ztráty jsou samozřejmě také využívány jako zdůvodnění odvetných akcí ze strany palestinských radikálů. Některé státy, organizace, ale i jednotlivci nazývají tyto izraelské akce válečnými zločiny. Dalšími pilíři izraelské bezpečnosti jsou také tajné služby, kterým se podařilo zlikvidovat mnoho teroristů. Jedná se o zahraniční tajnou službu Mossad, v rámci Izraele působí rozvědka Šin Bet a vojenská rozvědka Aman.

„Blízký východ je rovněž nejúrodnější půdou na světě pro výchovu sebevražděných atentátníků, kteří fungují jako vysoce přesná, člověkem doslova naváděná munice. Tato relativně nová zbraň byla hromadně používána palestinskými teroristickými skupinami proti Izraeli, její používání se však postupně rozšířilo po celém Blízkém východě i do zbytku ostatního světa“⁴¹. I když jsou často spojovány s blízkovýchodním terorismem, byly už dříve používány hinduistickými Tamilskými tygry na Srí Lance. Někdy je používají i sekulární nacionalistické organizace, ale dnes je vykonávají hlavně radikální islamistické organizace jako Hamás, Hizballáh, Islámský džihád a Al-Káida. Většina znalců a muslimských imámů tvrdí, že sebevražda není v souladu s islámem, ale radikální islamisté dokázali tuto skutečnost dezinterpretovat a vykládají Korán opačně. V tomto měli značný vliv šiiští duchovní ajatolláh Chomejní a Fadlalláh. Tyto útoky mohou mít různé podoby, například sebevražděné opasky, které se přivazují na tělo, automobily nebo lodě naložené výbušninami a sebevražděné útoky pomocí unesených letadel. Zajímavé je, že až do 70. let minulého století byly sebevražděné metody na Blízkém východě zcela výjimečné. Po izraelské invazi do Libanonu v roce 1982 začalo tuto metodu hojně využívat hnutí Hizballáh⁴². Problémem Blízkého východu je to, že mučednictví, které je spjato s těmito útoky, je bráno jako něco následováníhodného, žádoucího nebo úctyhodného. O tomto se učí děti v tamějších školách a tyto palestinské děti se nechtějí stát rokovými hvězdami nebo fotbalisty, ale

⁴¹ HERZOG, CH. *Arabsko – izraelské války – Válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 8. ISBN 978-80-7106-954-6

⁴² ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 167. ISBN 978-80-87029-19-0

když jsou dostatečně staré, aby pochopily život a smrt, tak jejich největším snem je, aby se v dospělosti mohly stát sebevražednými atentáčníky. Tamější společnost mučednictví upřednostňuje a staví ho nade všechno ostatní. Citlivá a vnímavá mládež toto velmi silně vnímá, protože je ještě ve formativním věku. Chtějí se stát mučedníky, i když ještě neznají význam tohoto slova a například v pásmu Gazy vidí v televizi obrazy mučedníků, plakáty zobrazující mučedníky na ulicích, úctu rodin mučedníků a vyžadují to stejné pro sebe a své rodiny⁴³. Roli může hrát také pomsta dětí, kteří přišli o rodiče nebo jiné příbuzné v boji s Izraelci a chtějí se tedy pomstít a zároveň následovat jejich příklad. Dalším důvodem může být samotná existenční nouze a špatné sociální podmínky v pásmu Gazy.

V izraelsko-palestinských vztazích také přetrvává napětí ohledně přístupu na Chrámovou horu v Jeruzalémě. Pro Židy je to nejposvátnější místo, protože zde v biblických dobách stál první a druhý židovský chrám. Zeď nářků je dochovaným pozůstatkem druhého chrámu. V mesianistických teologických konceptech judaismu je Chrámová hora místem, kde bude po příchodu mesiáše vybudován třetí židovský chrám. Pro muslimy je Chrámová hora třetím nejposvátnějším místem po Mekce a Medíně. Stojí zde významné mešity Al-Aksá a Skalní dóm. Proto je toto místo citlivým bodem v izraelsko-palestinském konfliktu, i když podle náboženského statusu quo je Chrámová hora pod správou muslimské nadace, probíhají zde izraelské archeologické práce a je mnoho mesianistických židovských skupin, rabínů, politiků a náboženských sionistů, kteří nerespektují teologický odůvodněný zákaz velké části izraelských rabínů, což vyvolává další spory⁴⁴.

V současnosti se palestinský terorismus projevuje útoky pomocí nožů, krátkých střelných zbraní nebo radikální Palestinci najíždějí automobily na autobusové zastávky plné lidí. Těmto útokům je skoro nemožné předcházet, ale jelikož mnoho Izraelců chodí ozbrojeno, daří se mnoho útočníků zneškodnit, i když jsou někteří izraelští vojáci, policisté nebo civilisté zraněni nebo zabití. Dále občas dochází k útokům raketami z pásma Gazy, díky čemuž byla v nedávné době podniknuta další izraelská invaze do pásma Gazy. Hamás se též snaží budovat tunely z Gazy na izraelské území, kde útočí na

⁴³ WICTOROWICZ, Q. In: DANICS, Š a L. TUČEK. *Opravdu rozumíme současnou epidemii sebevražedných teroristických útoků? Vojenské rozhledy* [online]. © 2008 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/opravdu-rozumime-soucasne-epidemii-sebevrazednych-teroristickyh-utoku-pokus-o-systematizaci-pojmu-terorismus>

⁴⁴ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 83. ISBN 978-80-87029-19-0

nejbližší města nebo na izraelské vojáky. Dalším problémem je přetrvávající výstavba židovských osad na okupovaných územích, kde se objevují jak útoky Palestinců na Židy, tak i útoky židovských radikálů, při kterých nedávno uhořelo palestinské dítě. Za tuto výstavbu je Izrael dlouhodobě kritizován a EU navrhl, aby izraelské zboží, které pochází z okupovaných území, bylo v evropských obchodech označováno. To je problém jednak z historického hlediska a také proto, že na těchto územích jsou zaměstnání také Palestinci v izraelských firmách. V případě ztráty zaměstnání by toto mohlo vést jen k další radikalizaci Palestinců. ČR tento návrh odmítla. Pravděpodobně není náhodou, že některé západní země EU jsou k Izraeli kritičtější než východoevropské země včetně ČR nebo i USA. V USA se zřejmě projevuje tradiční židovský lobby, v západní Evropě by se mohlo jednat naopak o muslimskou lobby a s tím související veřejné mínění. Podpory se Palestincům dostává hlavně od evropských levicových stran. Například Švédsko, které má v přepočtu na obyvatele jednu z největších muslimských komunit, tak to už uznalo Palestinu jako stát. Francie, další země s významným počtem muslimů, prohlásila, že v případě neúspěchu mírových rozhovorů, uzná Palestinu také. Roli by v tomto případě mohl hrát také obava těchto států z radikálních muslimů, kteří pobývají na jejich území a jejich případná odvěta.

Česko-izraelské diplomatické vztahy byly po roce 1989 obnoveny a jsou v současnosti na dobré úrovni. Roli hraje zřejmě podobná historická zkušenost, kdy bylo Československo také obklopeno jen nepřáteli a Češi se tak možná dokáží lépe vcítit do situace Izraelců, i když Československo bylo už před druhou světovou válkou považováno za přítele Židů, což byla v tehdejší Evropě spíše výjimka. Známe je hlavně přátelský postoj prezidenta Masaryka vůči Židům, který ještě před vznikem Československa obhajoval Leopolda Hilsnera, který byl nespravedlivě obviněn z rituální vraždy. Ze strany Izraele může být důvodem určitá vděčnost za materiální i morální podporu při válce v roce 1948. ČR se také v poslední době brání uznat Palestinu jako nečlenský pozorovatelský stát OSN. Zatímco podporovatelů Izraele spíše ubývá a podpora států jako Německo nebo Velká Británie někdy spíše slábne, tak ČR si zachovává vůči Izraeli stálou pozici. Neměli bychom také zapomínat, že Izrael se dá považovat za jediný opravdu demokratický stát na Blízkém východě a měli bychom ho brát spíše jako jakéhosi představeného spojence. Existují dokonce názory, že pokud by někdy padl Izrael, tak by měla velké bezpečnostní problémy i Evropa. ČR by se mohla od Izraele poučit

například při organizaci armády a měla by posílit armádní zálohy, protože velká profesionální armáda by byla příliš nákladná. Naopak armáda složená jen z branců bývá často spíše neefektivní. ČR by se také mohla podílet na vývoji nových technologií a zbraňových systémů. V jejich zavádění do praxe patří Izrael mezi nejúspěšnější země na světě. Známý je například protiraketový systém Iron Dome, který chrání Izrael před raketami vystřelovanými především z pásma Gazy. Je také téměř jisté, že Izrael vlastní jadernou zbraň, i když to oficiálně nikdy nepřiznal. Proto by byla dobrá těsnější spolupráce na univerzitní úrovni mezi ČR a Izraelem.

2.2 Íránská islámská revoluce

Další příčinou vzestupu islamistického terorismu byla islámská revoluce v Íránu. Při této revoluci byl v roce 1979 svržen perský šáh Mohammed Réza Páhloví. Šáh byl představitelem sekulárního a proamericky zaměřeného režimu. Po skončení revoluce se Írán změnil na islámskou teokratickou republiku. Nejvyšším duchovním v zemi se stal ajatolláh Chomejní, který před revolucí pobýval ve Francii a revoluci odtud řídil. Íránská politika se výrazně změnila, zahraniční politika se začala vyznačovat silným protizápadním, ale i protisovětským postojem. Moc v domácí politice byla svěřena šíitskému duchovenstvu, různým islámským výborům a Armádě strážců islámské revoluce. I když jsou součástí politického systému parlament a další instituce, jsou podřízeny tzv. radě dohlížitelů, která je složena z šesti teologů jmenovaných nejvyšším duchovním a z šesti právníků, které nominuje soudní moc a schvaluje parlament. Úkolem tohoto orgánu je posoudit každý zákon do deseti dnů od schválení parlamentem. Zákon nesmí odporovat islámu, jinak je vrácen a musí být parlamentem přepracován. Islámský režim se také vyznačuje perzekucí odpůrců teokratického zřízení v Íránu. Írán se také stal podporovatelem různých islamistických hnutí v ostatních zemích, hlavně libanonského Hizballáhu. Příčinou byla snaha o šíření myšlenek islámské revoluce⁴⁵.

Írán se stal příkladem pro mnoho fundamentalistických skupin v jiných zemích, například když Muslimské bratrstvo zavraždilo v roce 1981 egyptského prezidenta Sádáta. V dalších zemích bylo pod tlakem fundamentalistů zavedeno právo šaría,

⁴⁵ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 90 - 91. ISBN 978-80-87029-19-0

v Pákistánu generálem Hakem a generálem Nímejrím v Súdánu⁴⁶. Tyto příklady ukazují, jak může být nebezpečný příklad mocné muslimské země, v níž zavládne teokratický režim a začne ovlivňovat dění v ostatních muslimských zemích. A to od morální podpory až k přímému sponzorování spřízněných skupin. Írán tak dokázal nepřímou zneškodnit egyptského prezidenta Sádáta, který podepsal mírovou smlouvu s Izraelem, zatímco Írán se nikdy netajil záměrem Izrael zničit. Tento vliv a moc se netýká jen Íránu, ale i například Saudské Arábie nebo ostatních monarchií v oblasti Perského zálivu.

Dalším příkladem vlivu islámu byl spor o vydání knihy Satanské verše od spisovatele Salmana Rushdieho. Muslimové ve Velké Británii usilovali o zákaz této knihy, protože jí považovali za urážku proroka a islámu. Chomejní vydal v roce 1988 fatvu, neboli církevní příkaz, v němž požadoval pro Rushdieho smrt. Tento případ ukazuje potenciál růstu fundamentalistických názorů a idejí v kulturách, které jsou považovány za netolerantní k menšinám, za což může být považována i britská kultura. Je zde vidět i výrazný rozdíl mezi hodnotami islámského fundamentalismu a hodnotami západní liberální demokracie⁴⁷.

„Pod Chomejního vedením nábožensky motivovaný terorismus získal požehnání státu, přičemž hrál roli nástroje k potlačování vnitřního odporu a k realizaci zahraniční politiky. Režim měl dostatek lidí připravených zabít a zemřít pro věc islámu a islámské republiky. Vztahy mezi terorismem a náboženstvím jsou složité, sám Chomejní si toho byl zřejmě dobře vědom. Je to právě schopnost fundamentalistického režimu uvést do souladu zločin a ušlechtilé myšlenky, která je pro západ tak obtížně pochopitelná“⁴⁸. Nábožensky motivovaní teroristé většinou věří, že jejich činy jsou nutné pro dosažení určitých vyšších cílů.

Podmínky pro islámskou revoluci byly v Íránu příhodné, protože šíité jsou političtější než sunnité a šíitská sekta je přitažlivější pro chudé a ponížené. Pro tyto lidi je příchod boží moudrosti na svět jakýmsi očištěním společnosti, odstraněním nespravedlnosti a osvobozením od útisku. Írán se totiž ve dvacátém století dostával stále více pod vliv cizích zemí, které usilovaly o přístup k jeho ropným zásobám. Zvláště Velká Británie a USA stále více zasahovaly do íránské politiky, aby neztratily peníze, které

⁴⁶ HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. Praha: Victoria publishing, 1994, s. 158. ISBN 80-85865-10-6

⁴⁷ Tamtéž, s. 159.

⁴⁸ PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001, s. 363. ISBN 80-7237-340-4

v Íránu investovaly. Proto se šáh Páhloví snažil modernizovat Írán a spolupracoval se západními ropnými společnostmi. A právě jako reakce na materialismus, světskou kulturu a pokračující americké zájmy v zemi, zažil Írán v 70. letech oživení fundamentalismu, které vyústilo v revoluci. Následně byly USA označeny za „Velkého Satana“⁴⁹. Během této revoluce byla také obsazena americká ambasáda v Teheránu.

Tento náboženský nacionalismus byl ještě posílen, když na Írán zaútočil v roce 1980 Irák. Vznikla kombinace patriotismu a náboženské oddanosti. Když válka v roce 1988 skončila a zemřel ajatolláh Chomejní, prostor dostaly umírněnější síly. Jelikož byla íránská ekonomika velmi poškozena osmiletou válkou, izolací a chybějícími investicemi, potřeboval Írán obnovit diplomatické vztahy se západními zeměmi. Ve volbách v roce 1989 byl prezidentem zvolen Hášemí Rafsandžání, která byl více pragmatický a méně ideologický. Íránská revoluce ukazuje, jak může být silný politický islám, konkrétně šíitský fundamentalismus. Revoluce změnila politickou rovnováhu v severní Africe a na celém Středním východě. Politický islám se stal alternativou a velkou hrozbou pro západní ideologie v mnoha částech světa. Samotná podpora revoluce v Íránu byla ovlivněna válkou proti Iráku a osobním vlivem a charismatem Chomejního. V globalizovaném světě, kde je stále důležitější vzájemná závislost, se militantní nacionalismus ukázal jako nefunkční, což si Írán postupně uvědomil⁵⁰.

Írán se opět dostal do izolace za vlády prezidenta Mahmúda Ahmadínežáda, který měl velmi nepřátelský postoj vůči Židům a chtěl vymazat Izrael z mapy nebo také popíral holokaust. Na Írán byly také uvaleny sankce z důvodu jeho kontroverzního jaderného programu, u kterého bylo podezření, že bude zneužit pro výrobu jaderné bomby. Izrael mnohokrát varoval, že zaútočí na íránská jaderná zařízení a centrifugy na obohacování uranu. Mnoho odborníků se ale domnívá, že takový útok by byl velmi obtížný, jelikož jaderná zařízení jsou velmi dobře ukryta v podzemí. Na takový útok by Izrael potřeboval speciální letecké pumy, které ale nemá k dispozici a USA mu je odmítly poskytnout. Pravdou je, že Íránská jaderná zařízení byla v minulosti na krátký čas vyřazena pomocí počítačového viru a spekuluje se, že za tímto útokem stojí právě Izrael. Problém výroby jaderné bomby ale není jen o návodu a dostatku vědců. Dnes už je možné nalézt vzorečky a návody i na internetu a odborníků má Írán pravděpodobně také dostatek. Obtížné je ale

⁴⁹ HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. Praha: Victoria publishing, 1994, s. 160. ISBN 80-85865-10-6

⁵⁰ Tamtéž, s. 161

opatřit si suroviny na výrobu jaderné zbraně, protože ty vlastní jen několik málo zemí, které se navíc zavázaly tyto suroviny nešířit a v případě změny postoje Íránu by také ohrožovaly sami sebe. Velmi obtížné je také sestrojít nosič takové jaderné hlavice. Taková raketa by musela mít dostatečný dolet, přesnost a jaderná hlavice by musela být natolik zmenšena, aby jí bylo možné umístit na raketu. Z důvodu íránského jaderného a raketového potenciálu se také uvažovalo o umístění amerického protiraketového systému v ČR a Polsku. Tento plán byl zamítnut, jelikož bylo podezření, že tento systém je namířen spíše proti Rusku a veřejné mínění v ČR se stavělo proti.

Současným prezidentem Íránu je Hasan Rúhání, který je mnohem více nakloněn jednáním a není tak kontroverzní jako Mahmúd Ahmadínežád. Po dlouhých jednáních bylo na počátku roku 2016 oznámeno, že sankce ze strany EU a USA budou zrušeny. Výměnou za to se Írán zavázal, že se vzdá svého jaderného programu. Tuto dohodu dlouhodobě kritizuje Izrael, který nevěří íránským prohlášením a dohodu také kritizují představitelé Republikánské strany v USA. Díky tomu se také částečně zhoršily vztahy mezi tradičními spojenci, USA a Izraelem. Kritici této dohody namítají, že zrušení sankcí posílí íránskou ekonomiku, díky čemuž Írán získá více financí na další vojenský výzkum. Je pravdou, že po oznámení o zrušení sankcí usiluje mnoho firem z EU i USA o to, aby pronikly na íránský trh, který má velký potenciál pro odbyt jejich výrobků. Zároveň Írán potřebuje po letech sankcí investice především do infrastruktury a ropného průmyslu, který je velkým zdrojem příjmů Íránu a těžba ropy byla v době platnosti sankcí omezena. Nyní Írán oznámil, že bude těžbu navyšovat, a proto ceny ropy klesají, což ocení hlavně evropské státy, které jsou více závislé na dovozu ropy než USA. Je to jeden z důvodů, proč je Evropa vůči Íránu vstřícnější, zvláště v době napjatých vztahů s Ruskem.

I bez jaderných zbraní je Írán blízkovýchodní velmocí, má silnou armádu v čele s elitními Revolučními gardami, které několikrát nacvičovaly uzavření Hormuzského průlivu, přes který proudí značné množství ropy z oblasti Perského zálivu a jeho uzavření by poškodilo světovou ekonomiku. Írán je také nadále podezřelý, že podporuje šíitské teroristické organizace po celém Blízkém východě. Jedná se hlavně o Hizballáh, ale i o šíitské organizace v Saudské Arábii, což zvyšuje napětí mezi těmito státy, které se považují za hlavní velmoci v oblasti Perského zálivu a zároveň ztělesňují spor mezi sunnity a šíity. Problém je také v tom, že zatímco Saudská Arábie je oficiálně spojencem USA, tak Írán je podporován Ruskem, které mu dodává též raketové systémy. Nepřímo

tak pokračuje soupeření mezi USA a Ruskem. Írán také v současnosti podporuje syrského prezidenta Bašára Asada, za kterého bojují šíitské milice.

2.3 Války v Afghánistánu

Afghánistán byl dříve územím, které bylo závislé na Velké Británii. Velké Británii se však nikdy nepodařilo Afghánistán ovládnout úplně. Nezávislým se stal v roce 1919, následně v Afghánistánu vládl král Záhír Šáh, který se stal nástupcem Nádira Šáha. 1. ledna 1965 proběhl první sjezd Lidové demokratické strany Afghánistánu. Tato strana měla blízko ke Svazu sovětských socialistických republik (SSSR). Strana se poté rozdělila na dvě nepřátelené frakce. Projevovaly se různé klanové, rodové, religiózní a nacionalistické předsudky. Následovalo několik převratů. První převrat se odehrál v létě 1973, při které převzal moc Muhammad Daúd. Převrat byl proveden za podpory komunistů, ale Daúd se snažil jejich moc omezovat. Byla vyhlášena Demokratická republika Afghánistán. Proti Daúdu bojovali i radikální islamisté, které se snažil potlačovat. Islamisté provedli několik neúspěšných povstání, při kterých získali zkušenosti, a které využili v následujících bojích. V dubnu 1977 proběhla revoluce, při které bil Daúd zabit. Převrat provedli Abdul Kadyr a Aslam Vatandžar. Ještě před revolucí nechal Daúd uvěznit vedení Lidové demokratické strany Afghánistánu. Daúdův postoj se nelíbil také SSSR, protože Daúd se snažil být spíše neutrální ve vztahu k velmocem. Po tomto převratu byli vedoucí představitelé strany propuštěni. Jednalo se o N. Tarákího a B. Karmala. Následovala občanská válka, po které se k moci dostala Lidová demokratická strana Afghánistánu i se svými vůdci. Obyvatelům byly slibovány sociální jistoty a drobným zemědělcům pozemkovou reformu. Ne všechny sliby se podařilo splnit, protože feudálové byli proti. Za této situace se objevil Hafizulláh Amín, který měl důvěru Tarákího a stal se členem politbyra strany. Získával stále více pravomocí, a proto napětí uvnitř strany narůstalo⁵¹.

Dne 1. července 1978 už musel Kadyr vyslat vládní jednotky do Kandaháru, ve kterém byla situace nejvážnější. Amín následně nechal ministra obrany Kadyra uvěznit. Současně Amín požádal Sověty, aby do země vyslaly minimálně 10 000 vojenských poradců, protože chtěl mít vlastní schopnou armádu. Hlavou státu byl stále Tarákí, který

⁵¹ ŠIŠKA, J. *Bojiště – Afghánistán, sovětsko – afghánský válečný konflikt 1979 – 1989*. 1 vyd. Cheb: Svět křidel, 2004, s. 8. ISBN. 80-86808-07-6

považoval situaci za vážnou, proto chtěl, aby byly vyslány pravidelné jednotky Sovětské armády, s čímž Amín nesouhlasil. Dne 15. března 1979 bylo zahájeno v Herátu povstání proti politice Lidové demokratické strany Afghánistánu, při kterém si obyvatelé přivlastnili zbraně z vyrabovaných vojenských skladů. Následovali útoky na politické představitele a na občany SSSR. Bylo zavražděno pět desítek expertů i se svými rodinami. Tarákího letci nechtěli povstalice bombardovat, a proto útok proti povstalcům v Herátu provedlo letectvo SSSR. Během roku 1979 bylo údajně zabito až sto poradců ze SSSR. Po potlačení povstání v Herátu začal SSSR více vyzbrojovat afghánskou armádu, například tanky a vrtulníky. Tarákí stále usiloval o vojenskou intervenci SSSR, protože střety vládních vojsk a povstalců pokračovaly. Následovalo vyslání dalších 3000 sovětských poradců. V srpnu 1979 byl na leteckou základnu v Baghrámu vyslán gardový vzdušný výsadkový pluk, který se stal první regulérní jednotkou Sovětské armády v Afghánistánu. Amín přebíral stále více moci na úkor Tarákího, který byl jeho učitel. Moskva byla s Amínem stále více nespokojena, protože nedokázal zavést v zemi pořádek, naopak to vypadalo, že jeho kroky spíše zesilují odpor proti režimu⁵².

Není překvapující, že si chtěl SSSR udržet moc v Afghánistánu. Jednak sdílel s Afghánistánem hranici a nestabilita v zemi nebo převzetí moci islamistickými radikály, by mohly povzbudit muslimy žijící v SSSR a jejich separatistické tendence. Dalším důvodem bylo, že „od roku 1976 SSSR investoval do ekonomiky Afghánistánu jednu miliardu amerických dolarů a představa, že by měli předat zemi islamistům, nedávala Kremlu klidně spát. Navíc je potřeba poznamenat, že šest měsíců před sovětskou invazí USA zahájily zatím částečnou podporu odpůrců prosovětského režimu Tarákího“⁵³.

Další spory mezi Tarákím a Amínem vyústily v to, že Amín odvolal čtyři ministry. To Tarákího rozzuřilo, a proto i na nátlak sovětských představitelů pozval 14. září 1979 Amína na setkání, které ale neproběhlo, protože v Tarákího rezidenci došlo k přestřelce, při které byl Tarákí zajat a následně odvolán z funkce. Generálním tajemníkem se stal Amín. Problémem bylo, že povstalecké skupiny operovaly už na okraji Kábulu a Amín ztrácel stále více pozic. 5. srpna 1979 vypuklo ozbrojené povstání, které se zrodilo z mnohatisícové demonstrace a na stranu demonstrantů přešel i 26. výsadkový prapor afghánské armády. Demonstranti chtěli zaútočit na prezidentský palác, ale čekaly na ně

⁵² ŠIŠKA, J. *Bojiště – Afghánistán, sovětsko – afghánský válečný konflikt 1979 – 1989*. 1 vyd. Cheb: Svět křidel, 2004, s. 9. ISBN. 80-86808-07-6

⁵³ Tamtéž, s. 10

tanky, kterým veleli sovětsí poradci. Zároveň zaútočily vojenské vrtulníky, které povstaleckou kolonu zneškodnily. Několik tisíc povstalců a obyvatel zahynulo. Zajatci byly povražděni. Na podzim 1979 došli v Moskvě k závěru, že je potřeba Amína odstranit, Amín navíc nechal 8. října 1979 zavraždit zajatého Tarákího. Aby Amín Moskvě dokázal, že má situaci v zemi pod kontrolou, v 1979 provedl vojenskou operaci na hranicích s Pákistánem, při které použil chemické zbraně dodané ze SSSR. Mudžáhidé se stáhli do Pákistánu, ale poté se vrátili zpět a koncem roku 1979 postoupili až ke Kábulu. Už začátkem října zahájil SSSR přípravy na invazi do Afghánistánu. Proběhla mobilizace záložníků ve Střední Asii a začala být stahována vojenská technika ze západních vojenských okruhů. Invaze byla oficiálně provedena v prosinci 1979, i když už zhruba tři roky na území Afghánistánu pobývali důstojníci tajných služeb⁵⁴. Přeprava vojáků probíhala po zemi i letecky.

Podle dohod s Amínem měly být sovětské jednotky rozmístěny jen na strategických místech a zasahovat měly jen se souhlasem afghánské vlády. Navíc měly sovětské jednotky na území Afghánistánu pobývat jen do jara 1980. Amín také upozorňoval, že toto rozhodnutí zvedne vlnu nevole v celém světě a bude chápán jako vměšování. Sověti také měli zaujmout obranná postavení na afghánsko-pákistánské hranici, protože tímto hornatým terénem proudily z Pákistánu zbraně a bojovníci. Sovětské jednotky se ale rozmístily po všech provinciích a stále více se nechávaly vtahovat do bojů s mudžáhidy. Kdyby Sověti obsadili jen tuto hranici, situace by se pravděpodobně vyvíjela jinak, protože dokonce i mnoho Afgánců chápala nutnost přítomnosti cizích vojsk. Vojáci byli sice považováni za nevěřící cizince, ale Afgánci si tehdy mysleli, že pomohou ukončit vnitřní rozbroje, které sužovali jejich zemi. Postupně se však tento názor změnil, protože se přítomnost Sovětů prodlužovala, a proto se prodlužovala i válka. Za přispění Sovětů došlo ke svržení Hafizulláha Amína, který byl nahrazen Babrakem Karmalem. Sovětské jednotky se začaly zapojovat do bojů již v prvních dnech invaze⁵⁵.

Sovětská intervence pobouřila celý západní svět. Americký prezident Carter do té doby udržoval ze Sověty spíše umírněný vztah. Po těchto událostech zaujal tvrdší postoj a zahájil financování afghánských povstalců. Pro USA to byla dlouho vítaná příležitost,

⁵⁴ ŠÍŠKA, J. *Bojiště – Afghánistán, sovětsko – afghánský válečný konflikt 1979 – 1989*. 1 vyd. Cheb: Svět křidel, 2004, s. 10 - 11. ISBN. 80-86808-07-6

⁵⁵ Tamtéž, s. 14

jak Sovětům oplatit podporu severního Vietnamu a zároveň oslabit Sovětskou armádu. Ještě důležitější byla reakce muslimů po celém světě, z nichž mnoho jich odešlo bojovat do Afghánistánů. Afghánské obyvatelstvo se i přes očekávání nepodrobilo, naopak se sjednotilo za účelem vyhnání nevěřících ze země. Válka donutila přibližně pět milionů obyvatel, aby opustili zemi, což byla přibližně třetina obyvatelstva⁵⁶.

Pro muslimy po celém světě byl právě konflikt v Afghánistánu označován jako džihád. Bylo to z důvodu, že proti sobě stály supervelmoc SSSR, která byla pro muslimy typickým příkladem bezvěrecké země, a na druhé straně velmi chudý zemědělský stát Afghánistán. Sověti si počínali velmi nemilosrdně a dalo by se říci, že zahájili totální válku. Letectvo bombardovalo i obydlené oblasti, kde zabilo mnoho vesničanů, i pozemní jednotky si počínaly velmi nevybíravě, například rozmísťovaly miny i v obydlených oblastech. Proto se stal Afghánistán jedním z nejzaminovanějších území na světě⁵⁷. Tyto výbušniny představují riziko ještě dnes, protože mrzačí civilní obyvatelstvo, vojáky a deaktivované miny mohou sloužit islamistickým povstalcům při výrobě různých nástrah. Dokonce i Sověti byli občas zabiti nebo zmrzačeni vlastními minami.

Jelikož Afghánci jsou lidé s úplně jinou mentalitou a jejich tradice jsou často cizincům nepochopitelné, obracely se některé útoky proti Sovětům. V Afghánistánu byla velmi silná tradice krevní msty. Když tedy vojenský vrtulník zaútočil na vesnici někde v horách, kde zahynulo mnoho civilistů, všichni mužští příbuzní obětí byli zavázáni pomstít jejich smrt, i kdyby nechtěli. Pro mudžáhidy byla velká čest zabít Sověty. I když mohli sami v boji zemřít, ale islám učí, že když zabije muslim v boji nepřítele, nedopouští se ničeho špatného a stává se vojákem islámu. Když v boji zahyne, stane se mučedníkem. Odměnou mu bude věčná blaženost v ráji, kde bude mít podle tradice k dispozici sedm panen, které mu splní kterékoliv přání⁵⁸. Tyto sliby a tradice dodávaly mudžáhidům obrovskou odvahu, což Sověti příliš nechápali, protože se do té doby s ničím podobným nesetkali. Možná jejich otcové a dědové v boji proti zfanatizovaným Němcům z SS a Hitlerjugend ve druhé světové válce. V Afghánistánu se jednalo především o partizánskou válku, kde Sověti nemohli naplno využít svůj vojenský potenciál. Další

⁵⁶ ŠÍŠKA, J. *Bojiště – Afghánistán, sovětsko – afghánský válečný konflikt 1979 – 1989*. 1 vyd. Cheb: Svět křidel, 2004, s. 6. ISBN. 80-86808-07-6

⁵⁷ BERGEN, P. *Svatá válka – Autentické svědectví o tajemném světě Usámy bin Ládina*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství Cesty, 2002, s. 41 – 42. ISBN. 80-7181-643-4

⁵⁸ ŠÍŠKA, J. *Bojiště – Afghánistán, sovětsko – afghánský válečný konflikt 1979 – 1989*. 1 vyd. Cheb: Svět křidel, 2004, s. 6. ISBN. 80-86808-07-6

tradice zakazovala Afgháncům zabít hosta ve vlastním domě, i když je nevěřící, protože by znesvětil svůj dům. Jakmile se ale nevěřící cizinec ocitl mimo obydlí, mohl ho Afghánci bez problému střelit do zad. Všechny tyto zvyky a tradice se vojáci učili průběžně a někdy za neznalost zaplatili životem. Boj v nepřístupných afghánských horách byl obtížný i pro tak masivní armádu.

Sověti čím dál častěji nasazovali elitní průzkumné jednotky Specnaz, které v horách vyhledávaly nepřítele. Sověti měli jednu velkou výhodu. Tou bylo letectvo, i když používání stíhacích letounů bylo v afghánském terénu obtížné, protože byly příliš rychlé, nepřesné a mohly zasáhnout i vlastní vojáky. Bojové vrtulníky byly pro přímou podporu pozemních jednotek mnohem vhodnější. Létaly pomaleji, a proto mohly lépe vyhledávat své cíle. Právě jejich rychlost se ukázala zároveň jako jejich největší nevýhoda. Vrtulníky zároveň ve vysokých nadmořských výškách ztrácejí výkon. V boji s těmito vrtulníky se ukázalo, jak moc byla pro mudžáhidy důležitá podpora ze strany USA. Američané povstalcům dodávali rakety Stinger, které se odpalují z ramene a jsou přenosné. Mudžáhidé pomocí těchto raket sestřelili mnoho sovětských vrtulníků a výrazně tím omezili jejich leteckou převahu. S odstupem času se ukazuje, jak bylo počínání americké vlády riskantní. Z krátkodobého hlediska bylo poskytnutí těchto raket účinné a výrazně pomohlo k porážce Sovětů. Z dlouhodobého hlediska si Američané pouze vyzbrojili své budoucí nepřátele, včetně Usámy bin Ládina, který v Afghánistánu pobýval.

V USA se vedly velké spory o to, zda tuto technologii mudžáhidům poskytnout, protože, kdyby tyto rakety ukořistili Sověti, mohlo by to znamenat eskalaci konfliktu mezi USA a SSSR. Objevily se také názory, že se povstalci nenaučí ovládat takto pokročilou technologii. Tyto úvahy se ukázaly jako liché. Mezi roky 1986 až 1987 dostali Afghánci přibližně 900 Stingerů, s nimiž sestřelili 269 sovětských letadel a vrtulníků. Zhruba 200 raket získali Íránci a teroristické skupiny, které později působily v oblasti Afghánistánu, včetně Talibanu a Al-Káidy. Rakety byly různě pašovány, obchodovalo se s nimi a v USA panovaly před 11. zářím 2001 obavy, že budou použity proti americkým vojenským letadlům v Saúdské Arábii. Všechny následné vojenské operace, které probíhaly v Afghánistánu, musely počítat s protiútokem Stingerů⁵⁹. Američané tak

⁵⁹ BERGEN, P. *Svatá válka – Autentické svědectví o tajemném světě Usámy bin Ládina*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství Cesty, 2002, s. 60 – 61. ISBN. 80-7181-643-4

zaplatili dost vysokou cenu za to, že chtěli Sovětům oplatit podporu komunistů ve Vietnamu. Rozdíl je v tom, že z Vietnamců se později nestali teroristé, kteří ohrožovali SSSR nebo celý civilizovaný svět.

Pro vítězství mudžáhidů bylo také důležité, že je mnoho arabských zemí finančně podporovalo. Významnou roli v tomto hrál sousední Pákistán a jeho tajná služba, přes kterou finance proudily. Arabští sponzoři cestovali po celém světě a rekrutovali nové bojovníky, byly natáčeny popravy Rusů, které byly posílány do Saudské Arábie, aby tak získali další finance od bohatých sponzorů. Bojovníkům, kteří odcházeli bojovat za afghánský džihád, se říkalo afghánští Arabové, i když to většinou nebyli Afghánci, ale Arabové a muslimové ze všech částí světa. Často středoškolští studenti, kteří se cvičili podél pákistánsko-afghánských hranic. Podle Džamála Ismáíla nejvíce afghánské Araby podporovaly státy jako Saudská Arábie, Jemen a Alžírsko. Letecká společnost ze Saúdské Arábie dokonce poskytovala 75 % slevy na letenky pro bojovníky svaté války. Odhaduje se, že počet afghánských Arabů, kteří se války zúčastnili, nikdy neklesl pod desítky tisíc⁶⁰.

Afghánská válka trvala oficiálně od 25. prosince 1979 do 15. února 1989. Za tu dobu vykonalo službu v Afghánistánu 620 000 příslušníků ozbrojených sil. Celkové ztráty činily 14 453 mrtvých vojáků, kteří zemřeli jak na následky bojů, tak na následky nemocí, nehod a katastrof⁶¹.

Porážka armády SSSR byla ohromující, protože se prezentovala jako vítězství a významný počín pro muslimy na celém světě. Od Napoleonova tažení do Egypta v roce 1798 muslimské armády se západními mocnostmi vždy jen prohrávaly. Pro mnoho muslimů se porážka komunistů stala morálním vítězstvím, protože supervelmoc byla poražena ve jménu Alláha. Byla to důležitá zkušenost jak pro afghánské Araby, tak pro bin Ládina, který se zaměřil tentokrát na USA⁶².

Sověti se nedokázali vyrovnat se ztrátami, které utrpěli a dlouhodobě nemohli investovat do zbrojení, tak jako USA. Válka trvala téměř deset let a nakonec se Afghánistán dostal pod kontrolu fundamentalistických sekt. Mudžáhidé museli desetkrát zvýšit produkci opia, aby mohli uspokojit válečné výdaje. Podle OSN má Afghánistán

⁶⁰ BERGEN, P. *Svatá válka – Autentické svědectví o tajemném světě Usámy bin Ládina*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství Cesty, 2002, s. 45 – 46. ISBN. 80-7181-643-4

⁶¹ ŠÍŠKA, J. *Bojiště – Afghánistán, sovětsko – afghánský válečný konflikt 1979 – 1989*. 1. vyd. Cheb: Svět křidel, 2004, s. 191. ISBN. 80-86808-07-6

⁶² BERGEN, P. *Svatá válka – Autentické svědectví o tajemném světě Usámy bin Ládina*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství Cesty, 2002, s. 61. ISBN. 80-7181-643-4

přibližně 75 % podíl na celosvětové produkci. V Afghánistánu se rozšířil terorismus, protože válka přilákala mnoho dobrovolníků, kteří byli indoktrinováni fundamentalistickou ideologií a následně vyzbrojeni. Mnoho z nich využívá tyto znalosti dodnes, když útočí na své nenáviděné cíle. Po válce se stal Afghánistán tak chudou zemí, že Světová banka přestala registrovat jeho ekonomické ukazatele. Afghánistán je plný zbraní a výbušnin. USA a Saudská Arábie investovaly 6 miliard dolarů do výzbroje mudžáhidů. Je ironií, že investovaly i do budoucího nejhledanějšího muže světa, kterým byl Usáma bin Ládin⁶³. Afghánská válka pomohla k rozpadu SSSR, protože se ukázalo, že jeho armáda není neporazitelná. Po rozpadu SSSR se muselo Rusko vypořádat se separatistickými tendencemi na Kavkaze, především v Čečensku. Z dnešního pohledu by bylo jistě lepší, kdyby se tehdejší velmoci spíše spojily proti islamistickému fundamentalismu, ale tehdy to bylo téměř nemyslitelné a Američané pragmaticky využili šance, která se jim naskytla.

Po odchodu Sovětů upadla země do chaosu a bojů mezi jednotlivými skupinami. Toho využilo radikálně islamistické hnutí Talibán, jež vzniklo v 90. letech a afghánských uprchlických táborech v Pákistánu. Talibán během krátké doby ovládl téměř celé území Afghánistánu. Hlavním velitelem se stal mulláh Mohammed Omar. V září 1996 dobyl Talibán Kábul a ihned zavedl fundamentalistickou diktaturu. Hodně Afghánců zpočátku Talibán podporovalo, protože zavedl pořádek a členové byli většinou Paštunové. Postupně se ale obyvatelům přestávala nadvláda Talibánu líbit, protože prosazoval extrémní formu šaríi. Byla zakázána televize, internet, kino a jiná než náboženská hudba. Bylo zavedeno kamenování, sekání končetin, muži museli nosit plnovous, ženy nesměly studovat, pracovat a musely být na veřejnosti zcela zahalené burkou. Byl jim také omezen přístup k lékařské péči. I přes prosazování náboženské morálky obchodoval Talibán s drogami. Spojencem Talibánu byl pouze Pákistán, Saudská Arábie a Spojené arabské emiráty. Zajímavé je, že to jsou všichni oficiálně američtí spojenci. Američané změnili názor, až když se ukázalo, že útoky na americké ambasády v Keni a Tanzanii má na svědomí Usáma bin Ládin, kterému Talibán poskytoval útočiště. A po útocích z 11. září 2001 se Američané definitivně rozhodli Talibán svrhnout⁶⁴. Na těchto příkladech se

⁶³ ŠIŠKA, J. *Bojiště – Afghánistán, sovětsko – afghánský válečný konflikt 1979 – 1989*. 1 vyd. Cheb: Svět křidel, 2004, s. 192. ISBN. 80-86808-07-6

⁶⁴ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 181 - 182. ISBN 978-80-87029-19-0

ukazuje, jak mohou být mezinárodní vztahy schizofrenní, když mohou být USA a Saudská Arábie nebo Pákistán spojenci, i když jejich kultura a zájmy jsou mnohokrát výrazně odlišné a navzájem si konkurují. Pákistán se sice snaží ovládnout kmenová území na hranici s Afghánistánem, ale ty jsou zatím stále spíše pod kontrolou kmenových vůdců a přes hranici do Afghánistánu tak stále proudí zbraně a bojovníci.

Když se Američané dozvěděli, že útoky z 11. září 2001 naplánoval Usáma bin Ládín, který se skrývá pod ochranou Talibánu v Afghánistánu, rozhodli se zahájit protiteroristickou operaci Trvalá svoboda. 7. října 2001 začalo bombardování pozic Talibánu a Al-Káidy, zároveň probíhala spolupráce s afghánskou Severní aliancí, která postupně vytlačila Talibán na jih země. Při bojích v jeskynním komplexu Tora Bora unikl bin Ládín jen velmi těsně. Od ledna 2006 se podílí na operacích i vojska Severoatlantické aliance (NATO). V zemi působí i čeští vojáci. Byla zahájena částečná rekonstrukce země a po volbách v roce 2004 se stal prezidentem Hamíd Karzái, i když se nedá říci, že ovládá celé území Afghánistánu, některá území jsou stále pod kontrolou kmenových vůdců nebo přímo Talibánu⁶⁵.

Výsledek tažení je nejistý, byli zneškodněni někteří velitelé Talibanu a Al-Káidy, ale země je stále zmítána násilím. I když mají USA a jejich spojenci z NATO značnou technologickou převahu, někdy se i moderní zbraně mohou mýjet účinkem, existuje jeden příklad. „*K nočnímu bombardování mudžahedínů, schovaných v jeskynních, použilo americké letectvo rafinované systémy termického zobrazení. Načež islamisté nahnali stádo ovcí do jeskyně, která byla po ruce. Sami prchli do další a na větrací otvory v ní pověsili hadry, smočené v ledové vodě, aby ven neunikl ani závan tepla. Výsledek: velice nákladná porážka v ovčinci*“⁶⁶. Časté jsou sebevražedné útoky, kvůli kterým umírá mnoho civilistů, ale i koaličních vojáků. Dalším nebezpečím pro vojáky jsou improvizovaná výbušná zařízení. Tyto výbušniny jsou nejčastěji umístěny na silnicích, a když přes ně projíždí vojenská kolona, tak se odpálí. Mohou být odpáleny na dálku, například mobilním telefonem, další možností je nášlapná deska, kdy dojde k propojení okruhu a výbušnina exploduje. Vše komplikují vysoké horské hřebeny, za které se mohou Talibánci ukrýt a v pohodlí sledovat nepřítele. Koaliční síly ztratily mnoho vojáků, a

⁶⁵ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 147 - 148. ISBN 978-80-87029-19-0

⁶⁶ BAUER, A a X. RAUFER. *Válka teprve začíná – scénáře pro 21. století*. 1. vyd. Praha: Themis, 2004, s. 81. ISBN 80-7312-037-2

proto začaly používat silněji obrněné automobily, které vydrží i silnější explozi. Koaliční síly v současnosti plní pouze výcvikovou a podpůrnou činnost afghánské armády a policie. Tyto složky dnes provádějí bojové operace samostatně. I když mnoho odborníků předpovídalo, že po odchodu koaličních vojáků, získá Talibán okamžitě zpět dobytá území, tyto předpovědi se zatím naplnily jen z části. Je pravdou, že Talibán se na některá území skutečně vrátil a zavražďuje obyvatele, kteří spolupracovali s vládou. To se týká především provincie Hílmánd na jihu země, kde byl Talibán vždy silný. V nedávné době také Talibán dobyl město Kunduz na severu země, ale afghánská armáda město získala zpět. Tato událost přiměla Američany, aby v zemi ponechali část vojáků, které chtěla původně všechny stáhnout. Velkou chybou bylo, že termín stahování vojsk byl oznámen dlouho předem. Talibán tak mohl zvolit vyčkávací taktiku, než Američané opustí zemi. V současné době se vedou s Talibánem mírová jednání, a to za účasti většiny sousedních zemí, včetně Číny a samozřejmě USA.

Problémem Afghánistánu je také vysoká míra korupce, velká část rozvojové pomoci, která je určena na výstavbu škol, nemocnic, silnic a zavlažovacích kanálů, je často zneužívána afghánskými politiky. Stabilita Afghánistánu je důležitá i pro nás, i když s tím mnoho lidí nesouhlasí a odmítá nasazení armády ČR v této zemi. Afghánistán by se opět mohl stát úkrytem nejen pro Talibán, ale i pro velitele teroristických organizací s celosvětovou působností. Zhoršená bezpečnostní situace v Afghánistánu se v současnosti také projevuje zvýšeným množstvím uprchlíků, kteří putují do Evropy, což se bezprostředně dotýká i nás. Válka v Afghánistánu tak pokračuje už několik desetiletí. „*My Evropané od třicetileté války niterně cítíme, že na válce, kterou mezi sebou nevedou jednotlivé státy, je nejtěžší její jasné ukončení*“⁶⁷.

2.4 Americká invaze do Iráku

Američané se střetli s iráckou armádou již v roce 1990-1991, operace se jmenovala „Pouštní bouře“. Jejím cílem bylo osvobození Kuvajtu, který byl obsazen Irákem, protože se chtěl Saddám Husajn zmocnit tamních zásob ropy. Kuvajt je poměrně malá země a neměla příliš velkou šanci ubránit se silné irácké armádě. Dalším důvodem byla obava Saudské Arábie a dalších monarchií Perského zálivu, že by mohl Irák zaútočit

⁶⁷ BAUER, A a X. RAUFER. *Válka teprve začíná – scénáře pro 21. století*. 1. vyd. Praha: Themis, 2004, s. 81. ISBN 80-7312-037-2

i proti nim. „George Bush si byl vědom toho, že americké hospodářství je odkázáno na nerušený přísun ropy ze Saudské Arábie“⁶⁸. Američané pomocí drtivé převahy a pomocí leteckých úderů vytlačili iráckou armádu z Kuvajtu. Předpokládalo se, že Saddám Husajn bude pro prohrané válce svržen revolucí, ale nestalo se tak. Dalo by se říci, že úder proti Iráku byl v tomto případě ospravedlnitelný, protože Irák napadl suverénní stát, který potřeboval pomoc. Dokonce i arabské státy podporovaly snažení USA. Zajímavostí je, že tato vojenská operace byla první, které zúčastnila porevoluční československá armáda, konkrétně chemická jednotka.

Po teroristických útocích z 11. září 2001 panovalo v USA podezření, že irácký režim vlastní zbraně hromadného ničení a spolupracuje s teroristickou organizací Al-Káida. Ani jedno z těchto podezření se nepodařilo prokázat. Útok začal 20. března 2003 a účastnili se ho hlavně USA, Velká Británie, Polsko a Austrálie. Problémem bylo, že útok nebyl schválen Radou bezpečnosti OSN. Irák se podařilo obsadit poměrně snadno, ale komplikace nastaly až při poválečné obnově, protože byla rozpuštěna irácká armáda a spojeneckých vojáků bylo vyčleněno příliš málo. I když se v zemi začaly rozbíhat demokratické procesy, stále více se vyskytovalo násilí kriminálního a sektářského charakteru. Hlavně mezi sunnity a šíity. V zemi se začalo vyskytovat mnoho teroristických skupin, a to i ze zahraničí⁶⁹.

Bojovníci, kteří bojovali zároveň za Saddáma Husajna a zároveň za obnovení jakéhosi chalífátu, žili v omylu, protože většina autorit islámského fundamentalismu odsoudila režim Saddáma Husajna, protože byl pro ně příliš světský⁷⁰. Do jisté míry se situace podobala válce proti Sovětům v Afghánistánu, do Iráku přišlo mnoho radikálních muslimů z mnoha zemí, aby mohli bojovat proti nevěřícím Američanům a jejich spojencům. Invazi příliš nepodporovalo ani mnoho evropských zemí, jasně se na stranu Američanů přidala Velká Británie pod vedením Tonyho Blaira, Španělsko a Polsko, pevný spojenec USA.

Nejostřeji se proti válce stavěly francouzská a německá vláda, které kritizovaly téměř vše, co koalice v Iráku dělala. Rusko se zpočátku také stavělo proti, ale pak změnilo

⁶⁸ KONZELMANN, G. *Džihád – Velká svatá válka*. 1. vyd. Liberec: Dialog, 2003, s. 100. ISBN 80-86518-99-6

⁶⁹ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 86 - 87. ISBN 978-80-87029-19-0

⁷⁰ KEEGAN, J. *Válka v Iráku*. 1. vyd. Praha-Plzeň: Beta-Dobrovský, 2006, s. 169. ISBN 80-7306-241-0

názor a rozhodlo se Američany podpořit. Francouzi a Němci požadovali, aby se dodržovala práva, ale své požadavky odvozovali ze špatně definovaných zásad „mezinárodní demokracie“, na rekonstrukci Iráku finančně nepřispěli a odmítli účast vlastních vojáků. V roce 2004 se mezinárodní kontingent rozšířil o vojáky 35 zemí, například Japonska, Itálie, Nizozemska, Dánska, Rumunska, ČR, Norska, Portugalska a Jižní Koreje⁷¹. Zapojila se tedy i vojska mimo NATO. Američanům se nakonec podařilo dopadnout Saddáma Husajna, který byl následně odsouzen a popraven.

Násilí v Iráku pokračovalo a běžné se staly vraždy, sebevražedné atentáty a jiné násilí. Islamisté bojovali jak proti sobě, tak i proti okupačním jednotkám. V Bagdádu se odehrávaly sebevražedné útoky téměř každý den. Útočilo se také na náboženskou komunitu Jezídů. Mezi roky 2004 až 2007 zahynulo přibližně čtyři tisíce vojáků mezinárodních sil a až 75 tisíc civilistů. Podle OSN opustilo Irák po roce 2003 přibližně dva miliony lidí, kteří zamířili do sousedních zemí nebo na Západ⁷².

Americká veřejnost se stále více stavěla proti válce v Iráku, protože byla příliš nákladná a zabití a zmrzačení američtí vojáci oživovali vzpomínky na Vietnam. To se odráželo i na popularitě George Bushe mladšího, který odcházel z úřadu jako velmi nepopulární. Nastupující prezident Barack Obama stáhl poslední vojáky z Iráku v roce 2011. Pro šíření islamistického terorismu bylo rozhodující, že Irák zůstal sektářsky rozdělen mezi jednotlivé skupiny, které na sebe vzájemně útočily. Premiérem se stal Núrí Málíkí, který byl šíita, což se nelíbilo sunnitským kmenům.

⁷¹ KEEGAN, J. *Válka v Iráku*. 1. vyd. Praha-Plzeň: Beta-Dobrovský, 2006, s. 172. ISBN 80-7306-241-0

⁷² ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 126. ISBN 978-80-87029-19-0

3 AL-KÁIDA

Existuje velké množství islamistických teroristických organizací, které působí především v Africe, na Blízkém východě a v Asii. Jedná s například o skupinu Boko Haram, která působí převážně v Nigérii a Kamerunu, frontu an-Nusrá, Kavkazský emirát, somálské milice Aš-Šabáb, Talibán, Hamás, šíitský Hizballáh, Islámský džihád, Palestinský islámský džihád, Organizace pro osvobození Palestiny, Lidová fronta pro osvobození Palestiny atd. Tyto jsou ale schopny působit spíše jen teritoriálně, pro západní země byla nejnebezpečnější organizace Al-Káida, která také provedla zatím nejničivější útoky.

V překladu znamená Al-Káida „Základna“. Jedná se o sunnitskou teroristickou organizaci. Za hlavní vůdce byli považováni Usáma bin Ládín a Ajmán az-Zawáhirí. Největším nepřítelem jsou pro Al-Káidu západní země, především USA a Izrael. Cílem je obnova chalífátu a zavedení islámské teokracie. Vznikla po sovětské invazi do Afghánistánu v rámci skupin mudžáhidů, kteří bojovali proti Sovětům. Prostřednictvím pákistánské tajné služby byli podporováni USA také vlivnými a bohatými obchodníky z arabských zemí. Po konci sovětského tažení začaly tyto skupiny projevovat svůj antiamerikanismus. Hlavní představitel Usáma bin Ládín byl v konfliktu s režimem v Saudské Arábii, odkud pocházel, protože kritizoval spolupráci s USA. A tak byl v roce 1991 vyhoštěn. V Afghánistánu poté došlo ke spojení mudžáhidů s radikály z Egypta, Pákistánu, Saudské Arábie, Bangladéše atd. Z tohoto spojení vznikla skupina s názvem Světová islámská fronta proti křižákům a Židům, později Al-Káida. Provedla mnoho teroristických útoků, mimo jiné útoky na Světové obchodní centrum v roce 1993, na americké ambasády v Keni a Tanzanii v roce 1998 a na americkou válečnou loď Cole v Adenském zálivu. Nejznámějším teroristickým útokem byl útok 11. září 2001 na Světové obchodní středisko v New Yorku a na Pentagon pomocí dopravních letadel⁷³.

Svou propagandu šířila Al-Káida pomocí nejmodernějších komunikačních technologií, včetně internetu. Kombinaci těchto technologií a extrémní zpátečnické vnímání svaté války, ve kterém se kombinuje středověk s budoucností, si sami pro sebe označovali jako Svatá válka, a.s.⁷⁴.

⁷³ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 101 - 102. ISBN 978-80-87029-19-0

⁷⁴ BERGEN, P. *Svatá válka – Autentické svědectví o tajemném světě Usámy bin Ládina*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství Cesty, 2002, s. 24. ISBN. 80-7181-643-4

Al-Káida se liší od ostatních teroristických skupin v tom, že má poměrně volnou strukturu a její buňky mohou operovat nezávisle na sobě po celém světě. Al-Káida je spíše inspirátorem a zastřešující organizací pro ostatní teroristické organizace, které mohou jednat jejím jménem a používat stejné metody. Je tedy také jakýmsi symbolem islamistického terorismu⁷⁵.

Po 11. září provedla Al-Káida ještě několik teroristických útoků, z nichž nejznámější byly útoky proti spojencům USA. V roce 2004 bylo v Madridu na nádražích dálkově odpáleno několik bomb a zahynulo 191 lidí. Za těmito útoky stály atentátníci napojení na Al-Káidu působící v Maroku. Po obklíčení španělskou policií spáchali sebevraždu. Následující parlamentní volby vyhrála socialistická strana, která měla v programu stažení španělských vojáků z Iráku. V roce 2005 se tři sebevražední útočníci odpálili v londýnském metru a v autobuse. Bylo zabito 52 lidí. Atentátníci měli opět vazby na Al-Káidu⁷⁶.

3.1 Útoky z 11. září 2001

V tento den se odehrály nejhorší teroristické útoky v dějinách. Teroristé, kteří se hlásili k Al-Káidě, unesli čtyři vnitrostátní lety v USA. Se dvěma letadly narazily do věži Světového obchodního centra v New Yorku. Další letadlo bylo navedeno do budovy Pentagonu ve Washingtonu. Poslední letadlo narazilo do země ve Virginii, protože únosci byli pravděpodobně přemoženi cestujícími. Toto letadlo mělo pravděpodobně narazit d budovy Capitolu. Při těchto útocích zahynulo 2974 lidí mnoha národností. Někteří z devatenácti únosců prodělali letecký výcvik. Velitelem únosců by Egyptan Mohammed Atta. Po těchto útocích vyhlásil americký prezident válku proti terorismu. Poměrně rychle byl za plánovače útoku označen Usáma bin Ládín a organizace Al-Káida⁷⁷. Tajné služby USA byly kritizovány za podcenění rizika podobného útoku a po delší době se objevily různé konspirační teorie. Útočníci, kteří prodělali letecký výcvik, se údajně při výuce nezajímali o to, jak s letadlem přistát a nikomu to nepřišlo podezřelé. Mnoho z těchto útočníků také pobývalo v Evropě, například v Hamburku, aniž by byli odhaleni, což také není pro evropské tajné služby dobrá vizitka. Zajímavostí je, že žádný z únosců nebyl

⁷⁵ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 103. ISBN 978-80-87029-19-0

⁷⁶ Tamtéž, s. 188 - 189

⁷⁷ Tamtéž, s. 13

Afghánec nebo Iráčan, přestože tyto země nesly hlavní tíhu americké odplaty po těchto teroristických útocích. Útoky spáchali muži, kteří se z hlediska radikálních muslimů stali nezapomenutelnými mučedníky, protože zasáhli USA na tom nejcitlivějším místě. Světové obchodní středisko bylo centrum americké ekonomické moci a Pentagon centrem vojenské moci.

„V tomto případě to však nebyli chudí sebevražední atentátníci známi z palestinské intifády, Naopak byli to vysoce vzdělaní, technicky zdatní mladí muži, kteří velmi brzy zapadli do komunit na Floridě, v Kalifornii i ve Virginii. Nenosili typické dlouhé bradky militantních islamistů, ale byli naopak hladce oholeni. Chodili do tělocvičen, jedli pizzu a objednávali si letenky přes internet, někteří se dokonce příležitostně i napili, což je pro opravdového muslima nejhorší hřích, ale skvělé krytí pro bin Ládinovi operative“⁷⁸. Tyto teroristické útoky měly velký vliv na leteckou dopravu a ekonomiku obecně. Zpřísnila se bezpečnostní opatření na letištích, pilotní kabiny musely být zabezpečeny proti vniknutí zvenčí, bylo zakázáno brát si do letadla ostré předměty, tekutiny atd.

Ekonomické dopady se projeví v mnoho ohledech, protože budoucnost se stala těžko odhadnutelnou. Útoky měly dopady nejen na leteckou dopravu, ale i letecký průmysl, turistiku, pojišťovnictví (zvýšily se sazby pojistného). Státy začaly zvyšovat výdaje na obranu a vedení války a na finanční pomoc jednotlivým oborům. Byly odkládány kapitálové investice. Jednotlivé společnosti začaly více zavádět prvky fyzického zabezpečení (detekční rámy a identifikační systémy)⁷⁹. Mohli bychom říci, že většina lidí, která se cítil ohrožena terorismem, a měla dostatek financí, tak za zvýšení svého pocitu bezpečí ráda zaplatila. Možná to byl i jeden z cílů bin Ládina, donutit USA vést dlouhodobou válku proti terorismu a tím je finančně vyčerpat.

3.2 Usáma bin Ládín

Usáma bin Ládín byl jedním z hlavních plánovačů teroristických útoků 11. září 2001. Byl z rodiny bohatého stavebního podnikatele ze Saudské Arábie. V mládí nebyl příliš zbožný. Později byl ovlivněn radikálem Abdalláhem Azzámem a učením kutbismu.

⁷⁸ BERGEN, P. *Svatá válka – Autentické svědectví o tajemném světě Usámy bin Ládina*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství Cesty, 2002, s. 25. ISBN. 80-7181-643-4

⁷⁹ KUNEŠOVÁ, H a E. CIHELKOVÁ. *Světová ekonomika – nové jevy a perspektivy*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 134. ISBN 80-7179-455-4

Následně se přesunul do Afghánistánu, aby bojoval proti Sovětům. Sponzoroval mudžáhidy i finančně. Po válce odešel zpět do Saudské Arábie, kde začal kritizovat zdejší režim. Jedním z pravděpodobných zlomů v jeho přístupu k USA nastal, když Iráčané obsadili Kuvajt, bin Ládín nabídl saudskému režimu pomoc svých mudžáhidů, ale byl odmítnut. Místo toho saudská vláda pozvala americké jednotky, které působily z území Saudské Arábie. Později byl vyhoštěn a cestoval po různých muslimských zemích, než se nakonec usadil v Afghánistánu, odkud šířil své názory na zabití obyvatel Západu, hlavně Američanů, Izraelců a občanů „zkorumpovaných arabských režimů“. Po teroristických útocích z 11. září 2001 se stal nehledanějším mužem světa. Byla na něho vypsána odměna až 50 milionů dolarů. Několikrát se objevil je videonahrávky a projevy. Objevily se také zprávy, že zemřel⁸⁰. Bin Ládín vždy prohlašoval, že bezvěrci nemají na území Saudské Arábie co pohledávat, proto toužil svrhnout saudskoarabský režim, který považoval za odpadlický od islámu, přestože Saudská Arábie uplatňuje velmi konzervativní wahhábismus.

Bin Ládín připomínal, že konec studené války umožnil USA rozpínavost, nadutost a přezíravost, protože USA začaly sami na sebe hledět jako na pány světa. USA podle něho uplatňovaly politiku, kterou nazýval nový světový řád. Právě konec studené války ale otevřel hranice, což mu umožnilo rozšířit jeho organizaci do celého světa. Podle Američanů až do dvaceti zemí. Jeho sympatizanti ochotně využívali nástroje globalizace. Komunikovali satelitními telefony a plánovali na japonských počítačích. Bin Ládínovy projevy byly faxovány do celého světa, hlavně do Anglie, odkud se šířily na Blízký východ. Proto se mu podařilo vytvořit celosvětovou síť⁸¹.

Bin Ládín by nakonec po dlouhé době vypátrán v pákistánském městě Abbottádu, kde se ukrýval. Zde ho po přestřelce v roce 2011 zabily americké speciální jednotky. Je zvláštní, že pákistánské úřady o jeho pobytu nevěděly. Tyto spekulace posilují domněnky, zda to pákistánská vláda opravdu myslí s bojem proti terorismu vážně. Bylo by znepokojující, kdyby takto mocná a lidnatá země, která navíc vlastní jaderné zbraně, skrytě sympatizovala s islamistickými teroristy.

⁸⁰ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 40 - 41. ISBN 978-80-87029-19-0

⁸¹ BERGEN, P. *Svatá válka – Autentické svědectví o tajemném světě Usámy bin Ládína*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství Cesty, 2002, s. 18 - 19. ISBN. 80-7181-643-4

4 ARABSKÉ JARO

Za arabské jaro bývá někdy označován souhrn revolucí, které byly vyvolány lidovou nespokojeností s autoritářskými vládci převážně na severu Afriky. Za začátek je označován rok 2010, kdy se v Tunisku na protest proti zabavení stánku upálil pouliční prodejce. Po mohutných protestech byl nucen odstoupit prezident bin Alí. Nepokoje se začaly šířit i do dalších severoafrických zemí. Důležitou roli v těchto protestech sehráli také sociální sítě, přes které se převážně mladí demonstranti svolávali na protivládní demonstrace. V Tunisku můžeme považovat revoluci za úspěšnou, i když demokracie západního typu zde pravděpodobně uplatňována není. Tunisko se sice vydalo na cestu k demokracii, ale je sužováno teroristickými útoky, protože některé radikální skupiny viděly v revoluci možnost, jak se chopit moci. Tyto skupiny rozhodně o demokracii neusilují. Útoky jsou vedeny v poslední době hlavně proti turistům, jejich cílem je vyvolat strach a poškodit turistický ruch, na kterém je ekonomika země značně závislá. Tím by se oslabil autorita vlády, tudíž by se otevřel prostor pro radikální islamistické strany, které by slibovaly pořádek a bezpečí. Za další příčinu severoafrických nepokojů můžeme označit také sucho, které na africké země dopadá stále silněji, což má vliv na úrodu, a tím pádem i na životní úroveň obyvatel, kterou vládci těchto zemí příliš neřeší. Tyto klimatické anomálie často způsobují dvě věci, migraci nebo revoluce.

Další země, do které se nepokoje rozšířily, byla Libye, kde vládl prezident Muammar Kaddáfí. A to už od roku 1969, kdy sesadil krále Idrise I. Kaddáfí byl velmi protizápadně zaměřen, nechal zrušit britské a americké vojenské základny, vyhnal ze země Italy a Židy. Jeho politika se vyznačovala prvky populistického socialismu, kombinovaného s islamismem a panarabismem. Dostal se do konfliktu se sousedním Čadem. Byl velkým odpůrcem sionismu, a proto podporoval různé blízkovýchodní radikální skupiny, například i Černé září. Některým poskytl azyl. Američané na Libyi v 80. letech několikrát vojensky zaútočily. Postupně se ale Kaddáfí stal více pragmatický a odmítl podporovat terorismus. Zřekl se také výroby zbraní hromadného ničení, díky čemuž se postupně vymaňoval z mezinárodní izolace⁸².

Libye byla také podezřelá, že stála za atentátem na americké dopravní letadlo, které explodovalo v roce 1988 na skotském městě Lockerbie. Libyjci se měli mstít za

⁸² ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 99. ISBN 978-80-87029-19-0

americké bombardování v roce 1986. Jiné teorie označovaly za viníky Lidovou frontu pro osvobození Palestiny a skupinu Abú Nidala. Dalšími podezřelým byl Írán, který se mohl mstít za sestřelení svého dopravního letadla Američany. Nicméně v roce 2002 Libye poskytla rodinám pozůstalých finanční kompenzaci⁸³. Čímž vlastě přiznala vinu.

Po krvavě potlačených demonstracích vypukla v Libyi občanská válka. Povstalci nakonec zvítězili, přičemž jejich postup podporovalo i například letectvo Francie a dalších zemí. Kaddáfí byl nakonec zajat povstalci a bez soudu zabit. Situace se po smrti Kaddáfího stala velmi nepřehlednou, protože velká část povstalců odmítala odevzdat zbraně. Jednotlivé frakce mezi sebou dlouho bojovali o moc. Nakonec se o vládu v zemi dělily dvě frakce, z nichž jedna měla sídlo v Tripolisu a druhá v Benghází. Tato situace přetrvává v podstatě dodnes. I když byla na počátku roku 2016 podepsána dohoda o jakési vládě národní jednoty, v době psaní této práce neměla zatím tato dohoda příliš pozitivní vliv na bezpečnost v zemi.

Pro Evropu se nakonec revoluce v Libyi stala spíše komplikací, i když to dlouhou dobu nikdo z vrcholných politiků EU nepřiznával. Libye se stala téměř volně průchozí pro migranty ze subsaharské Afriky, kteří putují přes Středozevní moře na italský ostrov Lampedusa, odkud pokračují dále do Evropy. Kaddáfí se snažil tyto migranty zadržovat, čímž prokazoval Evropě službu. Kaddáfí měl poměrně přátelské vztahy s některými evropskými politiky, hlavně se s italským premiérem Silviem Berlusconiem. EU měla v Libyi partnera, se kterým šlo jednat, i když byl diktátor. Dnes existuje velké riziko, že se na území Libye rozšíří vliv islamistických radikálů.

Další zemí, kde byl svržen autoritářský prezident, byl Egypt. Po masových protestech, které se odehrávaly především na káhirském náměstí Tahrír, byl donucen odstoupit prezident Husní Mubárak. To by nebyl tak velký problém, ale Mubárak byl klíčovým spojencem USA v oblasti, byl zárukou stability a udržoval pragmatické vztahy s Izraelem. Po následujících volbách se moci chopilo radikální Muslimské bratrstvo, které nikdy nebylo nakloněno USA ani Izraeli. V Egyptě má ale velkou moc armáda, která byla zjevně také nespokojena s vládou Muslimského bratrstva, načež provedla vojenský převrat a prezidentem se stal maršál Abd al-Fattáh as-Sísí, kterého bychom mohli částečně přirovnat k Mubárakovi, který byl egyptským soudem odsouzen k smrti za

⁸³ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 118. ISBN 978-80-87029-19-0

zločiny spáchané na demonstrantech. Rovněž Egypt se potýká s nárůstem terorismu, který cílí na jeho turistická letoviska. Na Sinajském poloostrově působí radikální skupiny, které útočí na egyptské vojáky. V nedávné době se terčem teroristů stalo ruské dopravní letadlo, do jehož zavazadlového prostoru někdo umístil nálož, letadlo plné turistů se následně zřítilo na Sinajském poloostrově. Cílem zřejmě bylo opět poškodit turistický ruch.

Nejtragičtější následky mělo a má arabské jaro pro Sýrii. Demonstrace potlačené prezidentem Bašárem al-Asadem, vyústily v občanskou válku, která trvá dodnes. V Sýrii se střetává mnoho různých zájmů jednotlivých zemí. Proti Asadovi bojuje různě roztržštěná opozice, která zahrnuje umírněné síly, ale i radikální islamisty, včetně fronty an-Nusrá, které je údajně napojena na Al-Káidu. Prezidenta Asada podporuje Rusko, které má v Sýrii vojenskou základnu. Do Sýrie odchází bojovat mnoho muslimů z Evropy, ale i z Ruska. Rusko má proto oprávněné obavy z destabilizace Kavkazu, především Čečenska, Inguška a Dagestánu, ale i středoasijských republik, se kterými má dlouhou hranici. „Z 285 milionů obyvatel bývalého Sovětského svazu je 20 procent muslimů“⁸⁴. Na území Sýrie se usadilo mnoho islamistických teroristů, z nichž někteří bojují za nejnebezpečnější teroristickou organizaci současnosti, zvanou Islámský stát. Dalším důsledkem války v Sýrii je uprchlická vlna směřující do okolních zemí nebo dále do Evropy, pro kterou se jedná o nejhorší uprchlickou krizi od druhé světové války. Z arabského jara bychom se měli poučit v tom, že demokracie se nedá uplatňovat všude, neměli bychom jí proto prosazovat za cenu násilí a chovat se pragmaticky, podle toho, co je výhodné pro naši bezpečnost. „Mnozí lidé v arabském světě se podivují, jak mohou Spojené státy kritizovat fundamentalisty za to, že se snaží lidem násilně vnucovat svou ideologii, když i USA zjevně věří v prosazení své ideologie pomocí válečného násilí“⁸⁵.

4.1 Islámský stát

Teroristická organizace Islámský stát je přímým důsledkem destabilizace Sýrie a Iráku. Působí převážně na severu obou těchto zemí. Má ale i své odnože v Libyi, kde neustále sílí, na Sinajském poloostrově, v Afghánistánu, kde se dostává do konfliktu s

⁸⁴ HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. Praha: Victoria publishing, 1994, s. 156. ISBN 80-85865-10-6

⁸⁵ CLARKE, R. *Strategie války proti terorismu*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2005, s. 260. ISBN 80-86851-14-1

Talibánem a v mnoha dalších zemích. Je velmi pravděpodobné, že má své sympatizanty i v Evropě. Jedná se velmi radikální islamistickou organizaci, které vraždí jakékoliv své odpůrce, vyznavače jiných náboženství, umírněné muslimy, západní občany a zároveň bojuje proti Asadovým vojskům. Nazývá se státem, a můžeme říci, že má některé atributy státu. Spravuje určité území, čímž se liší od jiných teroristických organizací, například od Al-Káidy. I když hranice Islámského státu nejsou jasně vymezené. Za centrum Islámského státu je považováno syrské město Rakka. Snaží se vybírat daně od obyvatel, prodává ropu z dobytých ropných nalezišť a prodává ukořistěné památky. Z těchto prostředků financuje svůj boj. Problémem je, že někteří obyvatelé Sýrie a Iráku raději podporují Islámský stát, protože se více obávají prezidenta Asada. Na severu Iráku některé sunnitské kmeny raději spoléhají na ochranu Islámského státu, protože irácká vláda v Bagdádu je šiitská. Je to jeden z důsledků svržení Saddáma Husajna, po kterém země zůstala hluboce rozdělená. Spekuluje se, že Islámský stát vznikl v americkém vězení Abú Ghrajb, kde byli uvězněni bývalí představitelé irácké strany Baas, a proto je Islámský stát tak dobře organizovaný.

Přímým důsledkem vlády Islámského státu je výrazný úbytek křesťanů na těchto územích, které nemilosrdně vraždí nebo zotročuje. I když můžeme nazývat Bašára Asada a Saddáma Husajna diktátory, takový úbytek křesťanů se za jejich vlád nekonal, protože je většinou chránily a prosazovali sekularismus, hlavně Asad. Proti Islámskému státu v současnosti bojují hlavně Kurdové, irácká armáda a syrská armáda. Problémem je, že Turecko se obává vzniku samostatného Kurdistanu, a proto bojuje spíše proti Kurdům, než proti Islámskému státu. Zatímco Kurdy vyzbrojují ostatní státy NATO, Turecko je bombarduje. Letecky útočí na Islámský stát také koalice několika zemí NATO a některých arabských zemí. Rusko také útočí pouze letecky, ale proti veškeré opozici, kterou označuje Bašár Asad za teroristy. Aktuálně zaznamenává Islámský stát spíše porážky a jeho území se zmenšuje. Irácká armáda dobyla město Ramádí a za podpory Ruska postupuje i syrská armáda. Existuje ale obava, že čím více bude Islámský stát ztrácet pozice, tím více se bude chtít pomstít v Evropě. Aby byl Islámský stát poražen, bude nutná i pozemní operace, té by se ale měli účastnit hlavně arabské země. Zaprvé by tak ukázaly své odhodlání bojovat proti islamistickému terorismu, a zadruhé by tento boj nemohl být vykládán islamisty jako boj s nevěřícími a zneužit tak v propagandě. Západní státy by je měly podporovat letadly nebo drony.

5 TERORISMUS V EU

Islamistický terorismus se Evropy dotýká stále více. Je to částečně způsobeno geografickou blízkostí současných válečných konfliktů a také množstvím muslimů žijících v Evropě. Pro EU představuje v současnosti islamistický terorismus největší hrozbu.

Celkové ohrožení bezpečnosti EU se bude pravděpodobně zvyšovat. Hlavním problémem, který hlásí jednotlivé členské země EU je jev, kdy evropští džihádisté cestují do konfliktních zón, což zlepšuje jejich schopnosti a odhodlání provádět teroristické útoky na území EU. Motivací může být pomsta za agresí vůči muslimským zemím ze strany evropských států, které se podílejí na vojenských operacích v konfliktních zónách. Druhým důvodem může být také eskalace konfliktu mezi Al-Káidou a Islámským státem, což by mohlo vést ke snaze zaútočit proti západním vzdálenějším státům, aby se ukázalo, která teroristická doktrína je úspěšnější. V roce 2014 došlo k nárůstu zatčených osob spojovaných s islamistickým terorismem. Především v západní Evropě, ale i v Bulharsku, což zdůrazňuje hrozbu. Členské státy rovněž zaznamenaly nárůst žen a dětí, cestujících do konfliktních zón. Tento trend by mohl vést ke vzniku nové generace džihádistů. Bojovníci, kteří se vrací, nemusejí přímo páchat teroristické útoky, ale mohou radikalizovat ostatní nebo se stát vzorem pro ostatní. Teroristické skupiny mají schopnosti i zdroje, aby mohly zaútočit. Značný počet teroristických útoků byl v roce 2014 zmařen. Roste riziko páchání teroristických útoků jednotlivci nebo malými skupinami, kteří dosud nebyli napojeni na žádnou teroristickou síť, a nebyli známy bezpečnostním službám⁸⁶.

I když data za rok 2015 ještě nejsou známa, je evidentní, že situace, hlavně co se týče dokonáných teroristických útoků, se zhoršila. V lednu 2015 zaútočili teroristé na redakci satirického časopisu Charlie Hebdo, protože otiskoval karikatury proroka Mohameda. Útočníci zabíjeli pomocí ručních zbraní a vyvraždili téměř celou redakci, přes 10 lidí s k tomu policistu na ulici. Nenávist proti lidem, kteří se podle islamistů dopustili urážky islámu, není v Evropě vůbec nová.

V roce 2004 byl v Amsterdamu zavražděn režisér Theo van Gogh, který natočil film o muslimských ženách a také se vulgárně dotkl islámu. Byl zavražděn Maročanem

⁸⁶ EUROPOL. *European union terrorism situation and trend report 2015* [online]. ©2015, last updated: 2015-07-06 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2015>

s nizozemským občanstvím Mohammedem Bouyerim. Nejdříve van Gogha zastřelil a pak mu rituálně podřízl hrdlo. Vyhrožoval také nizozemské političce somálského původu Ayaan Hirsi Ali, ale i západním vládám a Židům⁸⁷. Proti tomuto se musí evropská společnost jednoznačně postavit, protože karikatury patří do naší kultury. Netýká se to ale jen karikatur, kritik islámu a nizozemský politik Geert Wilders, se musí neustále ukryvat, jelikož mu hrozí nebezpečí od islamistů. Což bychom mohli považovat za omezování svobody, místo toho je Wilders občas obžalován z rasismu.

Stále častěji se také objevují útoky proti synagogám, židovským školám a židovským obchodům. Většinou se jedná o státy s početnou muslimskou komunitou, jako je Francie, Belgie, Švédsko a Velká Británie. V důsledku těchto útoků se mnoho Židů obává o svou bezpečnost. Někteří už dokonce emigrovali z Evropy do Izraele nebo USA. I když důvody nemusí být vždy jen bezpečnostní, ale i ekonomické.

Zatím poslední velký útok se odehrál v listopadu 2015 v Paříži. Několik útočníků zaútočilo na hudební klub Bataclan, kde pozabíjeli přes sto lidí. Odpálili také výbušniny u fotbalového stadionu. Francie kvůli tomuto útoku vyhlásila výjimečný stav, který platí do současnosti a je neustále prodlužován. V rámci výjimečného stavu mohou policisté například provádět domovní prohlídky bez soudního příkazu. To ale není dlouhodobé řešení. Většina atentátníků byla později zabita při policejních razíích. Ukazuje se, že stále větší roli při plánování těchto útoků hrají vyloučené lokality, sídliště, obývaná většinou muslimy, někdy se nazývají „no go zóny“. I když většina západoevropských politiků jejich existenci nikdy oficiálně nepřiznala. V tomto pařížském útoku hrála důležitou roli bruselská čtvrť Molenbeek. Právě anonymita takových předměstí dává teroristům možnost určité ochrany, kde mohou uchovávat zbraně a plánovat útoky. Protože většina cizinců ani policie v těchto čtvrtích není vítána. Je zde vysoká kriminalita a mnoho mladých lidí je nezaměstnaných, což vede k frustraci v každé společnosti, ale v těchto čtvrtích je tato frustrace posílena ještě etnickými rozdíly. Výskyt těchto vyloučených lokalit také pravděpodobně souvisí s rozdílnou výkonností ekonomik jednotlivých zemí. Německá ekonomika je dynamičtější a průmyslovější než například francouzská nebo belgická, a proto vytváří více pracovních míst i pro nekvalifikované lidi. I proto nemá Německo takový problém s vyloučenými lokalitami jako jiné státy. V této úvaze ale ještě

⁸⁷ ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007, s. 191. ISBN 978-80-87029-19-0

nejsou započítáni migranti, kteří přišli do Německa v roce 2015 a 2016. Bude důležité, jak rychle se tito nově příchozí uplatní na pracovním trhu.

Otázkou je, jaká je motivace těchto útočníků. Často se totiž jedná o potomky bývalých přistěhovalců z muslimských zemí, kteří do Evropy přišli už před mnoha lety. Hromadná migrace muslimů do Evropy se datuje už od 60. let, kdy se rozpadaly koloniální říše evropských mocností. Rodiče a prarodiče těchto muslimů byli vděční za pomoc, kterou jim Evropa poskytla. Byli v bezpečí a většinou byli zapojeni do pracovního procesu. Jejich potomci už mají například francouzské občanství, ale stále se plně neintegrovávali do společnosti a necítí se ani Francouzi ani Arabi.

I když EU schválila strategii proti radikalizaci a náboru teroristů, pořád je bráno v potaz, že většina Evropanů a muslimů neakceptuje extremistické ideologie. Součástí této strategie je akční plán, který zahrnuje preventivní a represivní opatření. Za klíčové oblasti jsou pokládána například média, vzdělávání, integrace, rovné šance a mezikulturní dialog⁸⁸. Tato opatření jsou ale spíše vhodná pro mládež, které ještě nebyla indoktrinována. Často se stává, že muslimové jsou zradikalizováni radikálními imámy, které považují za autority. Mnoho radikálních muslimů mělo nejprve problémy s drobnou kriminalitou, ale výrazně se zradikalizovali až ve vězení. K radikalizaci mohou sloužit také sociální sítě a internet obecně. Mešity, kde obvykle probíhá nábor, proto nemusejí vůbec navštěvovat.

Současnou situaci navíc komplikují migranti, kteří přicházejí do Evropy. Tito lidé často přicházejí s nerealistickými očekávaními. Jejich frustraci by proto mohli zneužít islamističtí náboráři. Nevíme, jak se zachovají odmítnutí žadatelé o azyl nebo ti, kteří neseženou odpovídající zaměstnání, protože jejich kvalifikace je mnohdy nedostatečná. A opět nevíme, jak se s evropskou kulturou sžijí jejich potomci. Měli bychom těmto lidem udělovat pouze dočasný azyl a ekonomické migranty co nejrychleji deportovat. Existuje také přímé nebezpečí, že Islámský stát může posílat do Evropy své bojovníky, už se objevily případy odhalených falešných syrských pasů, protože Syřané mají v Německu stále jistotu azylu.

Existují také tři hypotézy, co může spouštět teroristické chování. První je hypotéza frustrace-agrese. Podle této hypotézy vede každá frustrace k nějaké formě agrese, je to

⁸⁸ PIKNA, B. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. Praha: Linde, 2010, s. 320. ISBN 978-80-7201-114-6

určitý rozdíl očekávání jedince nebo skupiny a tím, čeho mohou v daném prostředí reálně dosáhnout. Další je hypotéza narcistického hněvu, pochází z obecného širšího konceptu, podle kterého jsou teroristé často duševně narušení. Odkazuje na poruchy raného stádia vývoje osobnosti, ve kterém nedošlo ke střetu „vlastního já s okolní realitou“. Třetí je hypotéza negativní identity. Z hlediska této teorie je rozvoj dítěte charakterizován sérií krizí, jejichž úspěšné překonání vede dětskou osobnost k úspěšné integraci. Pokud dojde k selhání, mohou se u takového dítěte v budoucnu objevit psychologické problémy. U takového člověka dojde k odmítnutí norem, které mu byly vštěpovány, rodinou, komunitou či společností. Následně dojde k vytvoření negativní identity. Toto odmítnutí je většinou vědomě předstírané a obsahuje prvek pomsty⁸⁹. Radikální muslimové jsou taktéž přesvědčeni, že zavedení práva šaría vyřeší všechny jejich problémy, ať už jsou sociální nebo ekonomické. Kdyby tomu tak bylo, byly by země s právem šaría nejšťastnější a nejbohatší.

Důležité je, aby se tohoto tématu chopily zavedené politické strany, protože ti ho doposud příliš neřešily. Postkomunistické země ve střední a východní Evropě jsou často označovány za netolerantní a populistické. Pravdou ale je, že populistické strany jsou na vzestupu hlavně ve starých členských zemích EU. Například Národní fronta Marine le Penové, Svobodná strana v Rakousku, Švédští demokraté, Práví Finové, Alternativa pro Německo nebo hnutí Pegida. To je důsledek dlouho neřešené otázky islamistického extremismu.

5.1 Terorismus v ČR

Islamistický terorismus v ČR je poměrně okrajovou záležitostí. I když podle výroční zprávy Bezpečnostní informační služby, působí i na území ČR jedinci, kteří s různou intenzitou proklamativně podporují různá teroristická uskupení. Doposud ale z jejich prostředí nevzešla bezprostřední hrozba teroristického útoku. V roce 2014 bylo prověřováno několik cizinců, kteří na území ČR s různou intenzitou působili, a u kterých existovalo důvodné podezření, že odjeli do Sýrie, aby se zúčastnili bojů. Pozornost byla také věnována sympatizantům s Islámským státem či s jinými podobnými teroristickými organizacemi. V tomto ohledu jsou nejrizikovější skupinou kontroverzní konvertité a

⁸⁹ SOULEIMANOV, E. et al. *Terorismus – Pokus o porozumění*. 1. vyd. Praha: Slon, 2010, s. 80 - 82. ISBN 978-80-7419-038-4

někteří rodilí muslimové převážně mladší generace. V České muslimské komunitě však převládá názor odsuzující aktivity Islámského státu⁹⁰.

I ČR je z hlediska současného islamistického terorismu nepřátelskou zemí, protože je proti ní jako spojenci USA veden ozbrojený džihád. Na ČR se také vztahuje fatva tálibánských učenců, která nařizuje vyhlásit džihád každému, kdo se zúčastní útoku na Afghánistán. Šíitskými duchovními byla podobná fatva vyhlášena v souvislosti s invazí do Iráku. Doposud však nebyl na území ČR spáchán žádný teroristický čin motivovaný islámem. ČR ale má určité předpoklady, aby se stala cílem islamistů. Stabilním rizikem je polistopadové spojenectví s USA a Izraelem, které se několikrát zvýšilo díky aktivitám, které vzbudily nevoli v muslimských státech. Rizikem byly ale hlavně návštěvy důležitých státníků, především z USA a Izraele, například při zasedání Rady NATO v roce 2002⁹¹. Co se týká šíitského nepřátelství vůči ČR, to se v současnosti nijak významně neprojevuje.

Po zrušení sankcí proti Íránu jezdí dokonce obchodníci z ČR domlouvat nové obchodní kontrakty do Íránu. Takže to vypadá, že mezi ČR a Íránem je v současnosti spíše pragmatický vztah. ČR asi není pro islamisty příliš zajímavá z hlediska velikosti a významu, takže by ze strany islamistů šlo spíše o plýtvání svých prostředků a kapacit.

Muslimská komunita se začala v ČR výrazněji rozšiřovat až v posledních desetiletích, i když má islám u nás dlouholeté tradice. Počet muslimů v ČR je odhadován asi na 10 tisíc, jiné odhady hovoří o čísle tři až dvacet tisíc. Muslimskou komunitu tvoří především muslimové a jejich potomci, kteří přišli na české území před rokem 1989, v důsledku přátelských vztahů mezi komunistickým Československem a sekulárními muslimskými státy. Dále osoby, které přišli po roce 1989 a usadily se zde, krátkodobě usazené osoby muslimského vyznání a etničtí Češi, kteří konvertovali k islámu. Jejich počet v poslední době stoupá a uvádí se číslo zhruba 400. Mezi nimi zaujímají specifickou roli ženy, které se provdaly za muslimy, kteří přišli z ciziny⁹².

Tito muslimové jsou většinou umírnění, i když existují výjimky. Často mají například odlišné názory na mezinárodní politiku, ale prozatím se neprojevují nijak

⁹⁰ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2014* [online]. ©2015, poslední aktualizace: 2015-09-04 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocnizprava6c8d.html?ArticleID=1096#Terorismus>

⁹¹ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005, s. 251. ISBN 80-903333-8-9

⁹² Tamtéž, s. 252

násilně. I když Češi často projevují antipatie vůči muslimům a jsou většinou považováni za islamofobní, fyzické útoky proti muslimům jsou, na rozdíl od západní Evropy, výjimečné. Je pravda, že v poslední době se objevují například útoky proti muslimským modlitebnám (polévání barvou nebo věšení vepřového masa na dveře). Vše je ale pravděpodobně způsobeno vypjatou mezinárodní situací. Nedá se jednoznačně říci, že by Češi byli více nesnášenliví než jiné národy.

ZÁVĚR

S islamistickým terorismem se budeme pravděpodobně potýkat ještě dlouhou dobu. Vše bude záležet na vývoji jednotlivých ozbrojených konfliktů a dobré integraci nově příchozích a stávajících muslimů. V boji proti terorismu bychom měli postupovat na celoevropské úrovni co nejrazantněji. Jelikož jsme součástí evropského Schengenského prostoru, nejsme zcela izolováni od hrozeb islamistického terorismu. Proto bude také nutné posílit ostrahu vnější schengenské hranice, nejen proti migrantům, ale i proti pašerákům zbraní a drog. Z analýzy bezpečnostních dokumentů vyplývá, že bezpečnostní složky na národní i celoevropské úrovni jsou schopny dostatečně identifikovat potenciální rizika a informovat o nich politickou reprezentaci, která jim ale často příliš nenaslouchá. Je naprosto evidentní, že bezpečnostní služby nemohou sledovat každého potenciálního teroristu, navíc v době kdy do Evropy přicházejí statisíce neprověřených osob. A to i přes navyšování rozpočtů tajných služeb. Pokud by se tajné služby zaměřovaly jen na potírání terorismu, je pravděpodobné, že by posílil organizovaný zločin, na který by nevystačily kapacity. Pro tajné služby je velmi obtížné proniknout do uzavřených muslimských komunit. V nich se často jedná o příbuzenské a klanové vazby. Tito muslimové jsou často nedůvěřiví i k evropským konvertitům. Výjimkou byl Dán Morten Storm, který konvertoval k islámu a později se stal významným informátorem tajných služeb, přičemž pomohl zneškodnit několik vysokých představitelů Al-Káidy. Je pravdou, že pravděpodobně budeme muset navyšovat prostředky na obranu. Tyto finance by se jistě daly využít například pro výstavbu infrastruktury, nemocnic a škol. Nicméně někteří Evropané si až nyní uvědomují, že bezpečnost není zdarma.

Abychom terorismu předcházeli, bude nutné se soustředit na mladou generaci muslimů, u které je ještě šance zabránit radikalizaci. Měli bychom také postupovat tvrději proti radikálním kazatelům, kteří šíří nenávist v mešitách i jinde. Muslimské obce musí více spolupracovat s úřady při potírání radikálních názorů, měly by také sami nahlašovat problémové a podezřelé jedince. Pokud se jedná o cizince, měli bychom je vyhošťovat do zemí původu. Evropanům, u kterých se prokáže, že byly bojovat například v Sýrii nebo v Iráku, by bylo žádoucí udělovat domácí vězení nebo odebírat občanství, tak jak to v nedávné době schválila francouzská vláda. Evropské vlády musí vyvíjet nátlak na provozovatele sociálních sítí, aby mazali příspěvky, které nabádají k radikalizaci, či

přímo k terorismu. V prostoru EU je nemyslitelné, abychom podezřelé z terorismu mučili, tak jako Američané ve věznicí Guantánámo, i když ti tyto metody nazývají „pokročilé techniky výslechu“. Tento postup by se mohl obrátit proti nám a radikalizovat další muslimy, i když někteří radikálové už mučení zažili ve svých domovských zemích.

Budeme se muset naučit žít s všudypřítomnými kamerovými systémy a bezpečnostními rámy nejen na letištích, ale i na nádražích a jinde. Česká vláda také schválila zavedení stupňů varování, to je ale spíše jen kosmetické opatření. V boji proti teroristům by mohl výrazně pomoci zákaz prodeje anonymních sim karet do mobilních telefonů. I když se jistě objeví debata o svobodě a ochraně soukromí, kdo nemá co skrývat, neměl by se obávat. Lze si obtížně představit, že by tajné služby dlouhodobě odposlouchávali nevinného občana. Na toto jistě nemají příliš času. V boji proti osamělým střelcům by mohlo být účinné, aby policisté chodili ozbrojeni i mimo službu, tak jako v Izraeli. Bohužel návrhy EU jdou spíše proti tomuto trendu. V nedávné době chtěla EU omezit držení poloautomatických zbraní i držitelům zbrojních průkazů, i když je jasné, že problémem jsou spíše nelegálně držené zbraně a černý trh s nimi. Problémem jsou také špatně znehodnocené zbraně, ze kterých lze po menších úpravách opět střílet.

Bylo by dobré zahájit debatu, zda legislativně nepostavit propagování islamismu na úroveň propagace nacismu. Důležité je zmínit, že pokud nechceme provádět nějaké hromadné preventivní deportace všech muslimů z Evropy, což je nemožné, měli bychom rozlišovat mezi umírněnými a radikálními muslimy a vyhnout se plošné islamofobii, protože to by mohlo zradikalizovat i doposud umírněné muslimy. Neměli bychom fanatismus spojovat pouze s islámem, například mladíci z Hitlerjugend byli také extrémně fanatičtí, a to i bez vlivu náboženství.

Islamističtí teroristé budou jistě chtít i nadále destabilizovat Evropu a zasévat v ní strach, což je jejich hlavní cíl, protože terorismus je taktika slabších. Nejhorší, co bychom mohli udělat, by bylo zvyknout si na neustálý pocit ohrožení a nebojovat proti příčinám terorismu. Nesmíme dopustit „Izraelizaci Evropy“, Evropané nejsou na takový způsob života připraveni, protože si příliš zvykli na svobodu a bezpečí, hlavně občané západní Evropy. V této bakalářské práci jsem chtěl částečně přispět k analýze této problematiky pomocí věcných a logických argumentů a bez předsudků vůči islámu.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použitých českých zdrojů

- BAUER, A a X. RAUFER. *Válka teprve začíná – scénáře pro 21. století*. 1. vyd. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-037-2
- BERGEN, P. *Svatá válka – Autentické svědectví o tajemném světě Usámy bin Ládina*. 1. vyd. Praha: Ottovo nakladatelství Cesty, 2002. ISBN. 80-7181-643-4
- CARR, L. *Dějiny terorismu – Kořeny války proti civilistům – Od starověku až po současnost*. 1. vyd. Praha: Práh, 2002. ISBN 80-7252-063-6
- CLARKE, R. *Strategie války proti terorismu*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2005. ISBN 80-86851-14-1
- ČEJKA, M. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-19-0
- HERZOG, CH. *Arabsko – izraelské války – Válka a mír na Blízkém východě od války za nezávislost v roce 1948 po současnost*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-954-6
- HEYWOOD, A. *Politické ideologie*. Praha: Victoria publishing, 1994. ISBN 80-85865-10-6
- KEEGAN, J. *Válka v Iráku*. 1. vyd. Praha-Plzeň: Beta-Dobrovský, 2006. ISBN 80-7306-241-0
- KONZELMANN, G. *Džihád – Velká svatá válka*. 1. vyd. Liberec: Dialog, 2003. ISBN 80-86518-99-6
- KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-168-7
- KUNEŠOVÁ, H a E. CIHELKOVÁ. *Světová ekonomika – nové jevy a perspektivy*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-455-4
- MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2005. ISBN 80-903333-8-9
- PIKNA, B. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-114-6
- PIMLOTT, J. et al. *Encyklopedie – Světový terorismus od starověku až po útok na USA*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co, 2001. ISBN 80-7237-340-4
- SOULEIMANOV, E. et al. *Terorismus – Pokus o porozumění*. 1. vyd. Praha: Slon, 2010. ISBN 978-80-7419-038-4
- ŠÍŠKA, J. *Bojiště – Afghánistán, sovětsko – afghánský válečný konflikt 1979 – 1989*. 1. vyd. Cheb: Svět křídel, 2004. ISBN. 80-86808-07-6

Seznam použitých internetových zdrojů

BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2014* [online]. ©2015, poslední aktualizace: 2015-09-04 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z:
<https://www.bis.cz/vyrocní-zprava6c8d.html?ArticleID=1096#Terorismus>

DANICS, Š a L. TUČEK. *Opravdu rozumíme současné epidemii sebevražděných teroristických útoků? Vojenské rozhledy* [online]. © 2008 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z:
<http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/opravdu-rozumime-soucasne-epidemii-sebevrazednych-teroristicky-ch-utoku-pokus-o-systematizaci-pojmu-terorismus>

EUROPOL. *European union terrorism situation and trend report 2015* [online]. ©2015, last updated: 2015-07-06 [cit. 2016-02-24]. Dostupné z:
<https://www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2015>

Příloha A – Seznam zkratk

SEZNAM ZKRATEK

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

NATO – Severoatlantická aliance

OOP – Organizace pro osvobození Palestiny

OSN – Organizace spojených národů

USA – Spojené státy americké

Příloha B – Bibliografické údaje

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jiří Třeštík

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Islamistický terorismus jako bezpečnostní hrozba

Rok: 2016

Počet stran textu: 59

Počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 16

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet titulů internetových zdrojů: 3

Vedoucí práce: Doc. Ing. Štefan Danics Ph.D.